

Borci NOV se bodo še naprej borili proti vsem škodljivim pojavom v našem družbenem razvoju

Predsedstvo Zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije je med drugim razpravljalo tudi o političnih posledicah pojave tako imenovane »Deklaracije o nazivu in položaju književnega hrvatskega jezika« in tako imenovanega »Predloga za razmišljanje«.

Ko je vključilo to informacijo v dnevni red svoje seje, je predsedstvo želelo predvsem poudariti, da so organizacije borcev in udeleženci narodnoosvobodilnega boja skupaj z najširšimi sloji naše družbe tudi tokrat pokazali visoko politično zrelost ter odločno obsodili šovinstične izpade in poskuse politične zlorabe jezikovnih vprašanj v nacionalistične namene. To izhaja iz velikega števila pisem, poslanih zveznemu odboru, ki enodušno obsojajo poskuse ogrožanja pridobitve ljudske revolucije ter še posebno bratstva in enotnosti naših narodov, skovanega z žrtvami najboljših sinov vseh naših narodov in narodnosti. Avtorji teh politično škodljivih aktov — je rečeno v pisemih borcev NOV — bi bili morali računati na odločen odpor ne samo udeležencev narodnoosvobodilne vojne, temveč tudi najširših slojev delovnih ljudi in vseh naših narodov, ki ne bodo nikoli pozabili na hude preizkušnje in na zlo razdora v svoji nedavni zgodovini.

Navedena razprava o jeziku za hrbtom demokratičnih samoupravnih institucij, s špekulantsko-političnimi nameni, ne more biti nič drugega kakor akt politične diverzije. O stvarnih vprašanjih jezika, kulture in mednarodnih odnosov je moč razpravljati edino mirno in konstruktivno, v duhu medsebojnega zaupanja, na podlagi medsebojnih dogovorov vseh strokovnih in ustvarjalnih sil, ki si prizadevajo za enakopravne odnose med narodi in narodnostmi.

Jasno je, da so poskusi zapiranja v republiške meje absurdni in kratkovidni. Gospodarstvo, znanost in kultura se po vsem svetu razvijajo v smeri integracijskih procesov ter mednarodnega sodelovanja. Gospodarska in družbena reforma v naši deželi je ključ odporu birokratskih in etatističnih pojmovanj na stečaj odprla vrata integracijskim procesom na vsem področju družbenega in gospodarskega življenja. Reforma je omogočila nadaljnji razvoj samoupravljanja ter še večjo uveljavitev in vlogo proizvajalcev. V nobeni delovni organizaciji ne postavljajo vprašanja, kdo pripada temu ali onemu narodu, kakšen jezik govori, temveč samo, kakšen je kot delavec, upravljaec in človek.

Delovni ljudje, proizvajalci in vsi naši narodi so življenjsko zainteresirani za izvajanje gospodarske in družbene reforme do konca — zavedajoč se, da njeni sadovi prinašajo ne samo boljše življenje delovnemu človeku — posamezniku, temveč pospešujejo tudi nadaljnje uspešno povezovanje narodov in narodnosti v čedalje bolj trdno in celostno skupnost, socialistično skupnost na podlagi njihovih skupnih ciljev. Ostanek starih neenakopravnih odnosov na gospodarskem in katerem koli drugem področju družbenega življenja ima čedalje ožja tla. To pa ne pomeni, da je minila nevarnost birokratizma ter etatističnih in nacionalističnih pojavov. Skupnice protisocialističnih sil bodo še naprej izrabljale težave in nove probleme, ki jih bo porajal razvoj naše samoupravne prakse, če problemov ne bomo pravočasno predvideli in če zainteresirani ne bodo poiskali rešitev na podlagi medsebojnega sodelovanja in enakopravnega sodelovanja.

Politična škoda, ki jo povzroča nacionalistični izpadi,

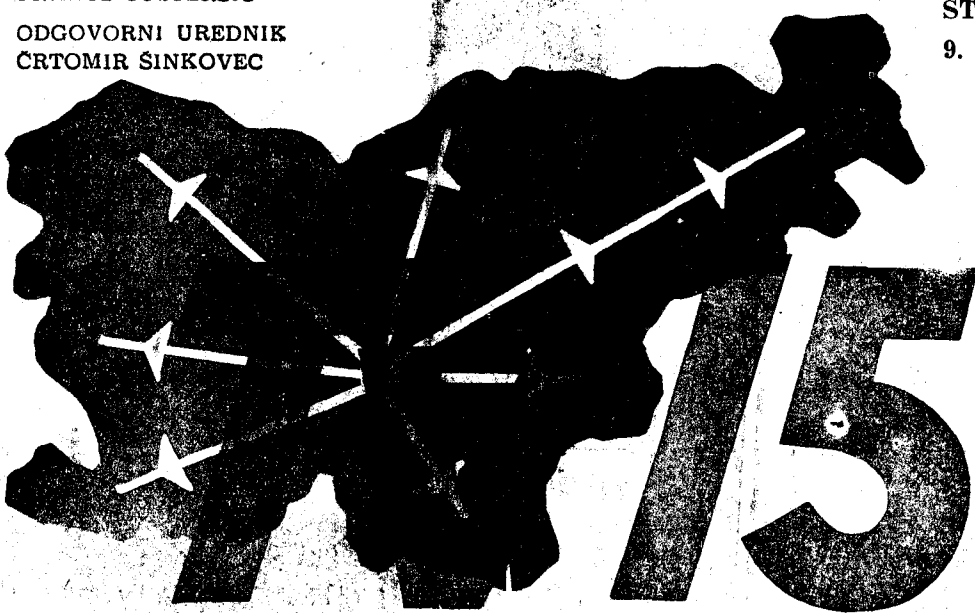
se zrcali tudi v oživiljanju unitarističnih teženj. Unitarizem kot koncept po svoje zavira proces enakopravnega razvoja narodov in narodnosti ter procese vsestranske in globlje integracije.

Predsedstvo zveznega odbora ZZB NOV izraža prepričanje, da bodo udeleženci NOV in združenja borcev skupaj z vsemi drugimi progresivnimi silami družbe kakor zmeraj doslej nadaljevali boj proti vsem negativnim pojavom, ki spremljajo naš družbeni razvoj. Težišče svoje dejavnosti bodo borci NOV — kakor druge demokratične sile — usmerili na odkrivanje in obravnavanje neresenih problemov kakor tudi novih problemov, ki se pojavljajo v našem družbenem razvoju — pri čemer bo njihov cilj poiskati ustrezne rešitve prek organov samoupravljanja in drugih demokratičnih teles.

(Po »4. julu«)

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUŠTERŠIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRATOMIR ŠINKOVEC

Leto V
ŠT. 18
9. V. 1967

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Štafeta mladosti in Po poteh partizanske Ljubljane

Domovina se je odela v praznično oblačilo: prazniku dela sledijo slavnosti, ki spremljajo štafeto mladosti na vsej njen poti in spet je oživel tradicionalni pohod Po poteh partizanske Ljubljane s še večjo udeležbo kot prejšnja leta.

Štafeta mladosti je letos krenila iz Zagreba. Iz vse Jugoslavije prinaša tople pozdrave tovarišu Titu za njegov 75. rojstni dan. Zvezna štafeta je razgibala

tudi slovenske kraje: Ljubljano, čani so jo pozdravili v hali A na Gospodarskem razstavišču. Tudi republiška štafeta mladosti je krenila na pot z vrha Triglava.

XI. pohod Po poteh partizanske Ljubljane se je začel ob obletnici Osvobodilne fronte s pohodom pionirjev. Uvod v glavni del te prireditve, s katero Ljubljana vsako leto množično praznuje obletnico zmage in osvo-

boditve, sta bila »Štafeta zmage« in »Tek prijateljske« z mednarodno udeležbo. Desetstoseč Ljubljančanov so pozdravljali udeležence veličastne prireditve — tekmovalnega in manifestativnega dela. Pravijo, da je po poteh partizanske Ljubljane

ne samo v manifestativnem delu korakalo preko 12 tisoč udeležencev. Če prištejemo še pionirje in druge tekmovalce, je rekordno število skoraj 25 tisoč udeležencev letos počastilo spomin na boj, številne žrtve in osvoboditev Ljubljane.

Kurirčkova pošta s Koroške v Lepih njivah

Lep dan, prav tak, kot si ga želi vsak, ki ima pred seboj dolgo pot. Tako so si želeli tudi pionirji — kurirji iz Šostanja — Belih vod, ki so nosili Kurirčkovo pošto proti Lepim njivam.

Zasede, streljanje s puškami jih niso motile, da ne bi prispeli ob predvideni uri pred šolo v Lepih njivah. Pričakali so jih pionirji iz Lepih njiv in bližnjih šol, ki so skupno poslušali spo-

mine na NOB Franja Kajzerja. Pionirji so recitali in zapeli nekaj partizanskih pesmi. Kurirčkovo pošto so nato odnesli v smeri Gornje Savinjske doline proti Ljubnemu.

Za dobro izvedbo Kurirčkove pošte — programa, so se v Lepih njivah zavzeli tako prosvetni delavci kakor tudi Združenje borcev.

J. S.

Podelitev nagrad OF na Viču

Ljubljanska občina Vič-Rudnik si je za svoj občinski praznik izbrala 27. april. Na ta dan je bila pred šestindvajsetimi leti v Vidmarjevi hiši ob Večni poti ustanovljena Osvobodilna fronta.

O pomenu tega dne je na slavnosti sejal občinske skupščine občine Ljubljana-Vič-Rudnik spregovoril hrvatski predsednik inž. Slavko Korbar.

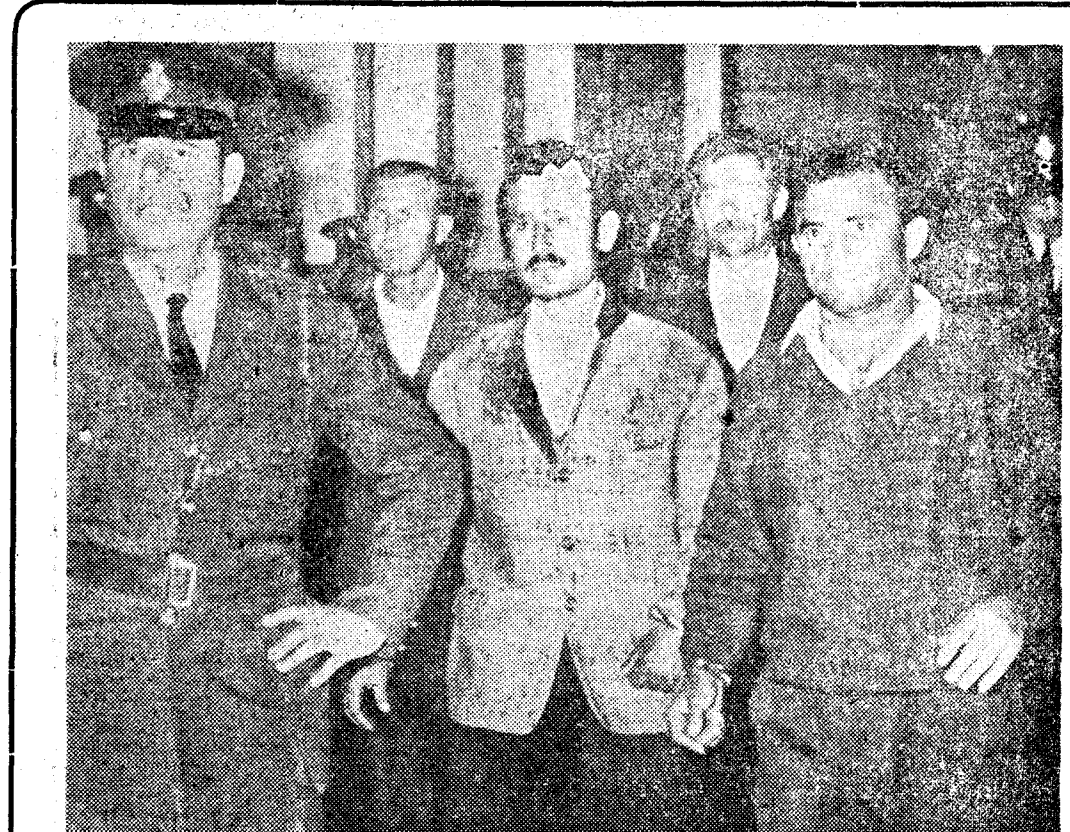
Po končanem njegovem slavnostnem govoru je Sergej Vošnjak

prebral imena distih, ki so jim podelili »Nagrade Osvobodilne fronte«. Te nagrade je lani ustanovila občinska skupščina in so jih letos podelili prvič. Posebna komisija, ki ji je predsedoval akademik Josip Vidmar, je od 15 predloženih del nagradila s prvo nagrado Toneta Fajfarja za knjigo »Odlučitev«, v kateri je opisan nastanek in razvoj OF in še posebej delo in življenje izvršnega odbora, katerega član je bil tudi nagradjenec. Drugo nagrado je prejel Radko Polić za ciklus slikarskih knjig »Čudežna pomlad«, »Žita zorijo«, »Sonce in ceste« in »Partizanski obiski«. Tretjo nagrado so podelili Stefaniji Ravnikar-Podbevšek za knjigo »Sv. Urh«.

Na tej slavnosti seji so podelili tudi domiljski krmilski odred. Predsednik občinskega odbora ZZB NOV Vič-Rudnik Stane Vrhovec je prebral predlog, po katerem naj bi občinska skupščina podelila domiljski krmilski odred. Ta svoj predlog je utemeljil s krajšim orisom pomena in udeleževanja tega odreda v času fašistične okupacije naše dežele, njegove boje proti okupatorju in proti njihovim domačim hlapcem.

Potem ko so z navdušenim ploskanjem sprejeli ta predlog so predstavniki krmilnega odbora Radu Škrablj-Gorazdu izročili bojno zastavo s spominskim trakom.

Sledila je slavnostna akademija, na kateri so nastopili operni solisti, orkester, trio in solisti glasbene šole Vič-Rudnik in pevski zbor osnovne šole Trnov.

Enaindvajseti april 1967 bo ostal zapisan v zgodovini grškega naroda kot črni petek, kot repriza ustoličenja vladavine fašističnega tipa. Z vojaškim udarom je reakcija oropala ljudstvo najosnovnejših demokratičnih pravic in zavihlela nad njim bič nasilja. Na sliki: prostori policije in zaporov se polnijo z ljudmi, ki obsojajo monarho-fašistično nasilje.

Tito mariborskim borcem

Z združitveno skupščino ZZB treh nekdanjih mariborskih občin v eno samo, ki je bila 25. marca in o kateri je »TV 15« precej obširno poročal, so delegati poslali tudi pozdravno pismo tovarišu Titu. Pred kratkim je občinski odbor ZZB v Mariboru prejel od tovariša Tita pismo z odgovorom, ki ga priobčujemo v prevodu:

Občinskemu odboru Zveze združenj borcev NOV — Maribor
Dragi tovariši!
Najlepše se zahvaljujem za pozdrave, ki so mi jih poslali udeleženci vaše občinske skupščine.

V prepričanju, da bo vaša organizacija nadaljevala z urejanjem zadev borcev in da bodo njeni člani s svojo družbeno in politično dejavnostjo izvajali sklepe V. kongresa Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije kot tudi sklepe IV. plenuma CK ZK Jugoslavije, vas tovariško pozdravljam. TITO

nalističnih pojavov. Skupnice protisocialističnih sil bodo še naprej izrabljale težave in nove probleme, ki jih bo porajal razvoj naše samoupravne prakse, če problemov ne bomo pravočasno predvideli in če zainteresirani ne bodo poiskali rešitev na podlagi medsebojnega sodelovanja in enakopravnega sodelovanja.

Politična škoda, ki jo povzroča nacionalistični izpadi,

Mnenje občana

Bilo je nekega nedeljskega popoldneva, ko je prvič po dolgih tednih predpomladanskega čmeravega vremena posijalo sonce in so izletniki vrveli po vseh cestah na podeželje. Pripeljal sem se v manjši kraj, za hotelo se mi je počitka in okrepčila.

Dve gostilni sta v vasi. Prva, najbolj pri rokah, je zadržna. Stopil sem vanjo, bila je skoraj prazna, le dva ali trije moški so sedeli v mračnem kotu in se dolgočasili s kozarci v rokah, za pultom pa je stala natakrica in čakala na nove goste. Videl sem precej umazano, staro pohištvo, stene, ki jih že dolgo niso prebelili, pa tudi vzdušje lagodnosti in brezbrčnosti, temačnosti in hlada...

Pomislil sem, da sem pač stopil v eno izmed gostiln, kakršnih je žal še toliko vsepovsod pri nas. S težavo životarim, velikokrat pokrijem primanjkljaje z dejavnostjo iz drugih panog in pogosto so tudi edine gostine daleč naokrog. Že sem mislil oditi, češ,raje se odpeljem dalje, kot bi sedel v taki gostilni, saj mi ni take sile, da bi umrl od lakote ali žeje, bom že potrpel...

Tedaj pa zaslišim godbo. Radovednost me prevzame in stopim ven, da bi videl, kaj je. Nedaleč stran je druga gostilna, v zasebnih rokah. Tam so sobe svetle in snažne, postrežba urednejša, pohištvo novo, stene prebeljene. Nov vrt s teraso, na njem neuradno gredo trije fantje in pari se vrtijo. Vse mize so zasedene, pa še prihajajo novi in novi gostje ter odha-

jajo, ker zanje ni več prostora. Cene enake ali nižje kot v zadržni gostilni, toda jedila na prvi pogled okusnejša, krožniki bolj polni.

Seveda sem ostal v drugi gostilni, potem ko mi je prijazen gostilničar našel prostor za nekakšno na hitro napravljeno mizo.

Potem pa sem začel misliti. Kako lepo bi bilo, če bi zadržna gostilna kot obrat socialističnega sektorja poslovala veliko bolje kot zasebna! Če bi tudi v njej iznašli način za učinkovitejšo nagajevanje po delu in žrtvovali malo več za notranjo opremo... Saj ima zadržna veliko več sredstev kot zasebnik...

Tako pa bo zadržno gostilno zasebnik nemara prej ali slej zadržal. Nič ne bo šel v zadržno gostilno v svojo škodo, samo iz gole socialistične zavesti, češ, ne podpirajmo privatnika...

Gostinstvo dveh sektorjev

Potem bodo opustili zadržno gostilno, morda jo bo prevzel drugi zasebnik in jo spravil na noge, kot pravimo. Oba zasebna gostilničarja bosta sicer tekmovala z drugim, toda oba bosta lepo in dobro živela.

Ze zdaj kaže, da bo tako. Pred zasebnikovo gostilno je stalo najmanj petnajst avtomobilov, pred zadržno trije, pa še iz tistih so potniki izkoristili le za parkiranje pripravljen prostor.

V drugi vasi, nedaleč stran, kjer je edina zasebna gostilna, spet takšno gnečo in vsak prostorček zaseden z avtomobilom.

Kan ploveč, socialistični sektor gostinstva na podeželju? Kdaj se boš znebil administrativnih oziroma birokratskih senc in spon?

C. B.

Besede in dejanja

● Nauk in kažipot tudi v prihodnje

Menim, da je tudi zdaj položaj tak, da mora partija seči po odločnih ukrepih in odstraniti vse tisto, kar ovira graditev socializma in pravičen razvoj socialističnih družbenih odnosov. Trdno sem prepričan, da uživa naša partija pri tem tudi zdaj podporo ogromne večine ne samo svojih članov, marveč tudi ljudstva. O tem govorim danes prav zato, ker sem prepričan, da naša partija ne more uspešno izpolnjevati svoje vloge brez notranje discipline in samodiscipline oziroma brez demokratičnega centralizma v ZK Jugoslavije, brez pokoravanja manjšin večini, ko so sklepi že sprejeti, brez odstranjevanja tujih elementov iz naših vrst, ki jim ni mesta v naši zvezi. Brez vsega tega naša partija ne more uspešno odigrati vloge voditelja v našem družbenem razvoju. Kar se je pokazalo leta 1948, naj nam bo nauk in kažipot tudi v prihodnje.

Predsednik Tito na mestni konferenci ZK v Beogradu

● Skladišča polna zalog

Lani so se povečale zaloge vseh vrst blaga za kakih 25 % in presegle znesek 50 milijard (po starem pet tisoč milijard) dinarjev, po nekaterih novjših ocenah celo 80 milijard. V zalogah imamo torej znatno več kot polovico družbenega proizvoda. Shematsko rečeno je šlo v skladišča celo lanske povečanje proizvodnje in še veliko več. Tudi, če navedemo letošnji podatki za sedaj ne govorimo o bistvenem izboljšanju. Komunist — 21. IV. 1967

● Vrednotenje šolskega dela

Kdorkoli bi trdil, da prosvetni delavci neutemeljeno dvigajo svoj glas, zlasti tisti v ekonomsko šibkejših občinah, ker se nečesto in ne morejo sprijazniti s tako različnim vrednotenjem šolskega dela, bi zapiral oči pred resnično zgodičnimi problemi v našem solstvu.

Delavska enotnost — 22. IV. 1967

● Kdo je kriv?

Zvezna uprava za farmacevtsko oskrbovanje, ki ureja vse potrebne zdravil in ortopedskih pripomočkov, je pred časom dobila od Jugoslovanske banke za zunanjo trgovino 15.000 dolarjev in jih dala »Jugoleku«, da uvozi potrebno količino slušnih aparatov za gluhe in jih prodaja tistim, ki so jim potrebni. »Jugolek« pa ni imel dinarjev in ni mogel od Jugobanke odkupiti deviz in ni uvozil potrebnih aparatov. Zaradi tega je nastal hud spor. — Kdo je kriv? — »Jugolek«, ki ni imel dinarjev, ali Zveza gluhih, ki je — po zadnji predstavitvi »Jugoleka« — bila dolžna zagotoviti dinarska sredstva, ker aparate nabavljajo za članke te Zveze, ali morda vendarle »Jugolek«, ki — tako trdi Zveza gluhih — sploh ni obvestil te organizacije, da nima denarja za odkup deviz.

Ekonomsko politika — 22. IV. 1967

● 350.000 Jugoslovancev na delu v tujini

Tehnična pomoč državam v razvoju, prvi resnejši zametki organiziranega vključevanja našega gospodarstva v mednarodno delitev dela, želja po večjem zaslužku in končno še migracija v času po reformi pogodujejo zaposlovanje naših delavcev v tujini. Po neuradnih podatkih zdaj dela zunaj državnih meja okoli 350.000 Jugoslovancev, med njimi okoli 25.000 Slovencev.

Delavska enotnost — 29. IV. 1967

● Zaskrbljujoče števila

Od leta 1960 dalje stalno narasča število mladoletnih prestopnikov. To najboljše ilustrira podatek, da je bilo javnim tožilstvom lani prijavljenih 35.735 takih kazenskih primerov. Sedem let prej jih je bilo le 13.923. Med prestopniki je vse več mladoletnikov, mlajših od 14 let.

Politika — 26. IV. 1967

Uspešni pogovori med predstavniki SFRJ in ZRN. — V državni sekretariatu za zunanje zadeve so podpisali protokol o zasedanju mešanega odbora vlad ZR Nemčije in Jugoslavije. Na zasedanju so razpravljali o medsebojnem blagovnem prometu, o prometnih zvezah ter o vrsti finančnih vprašanj, pa tudi o možnostih za sklenitev novega dolgoročnega trgovinskega sporazuma.

Nikezić bo obiskal Dansko in Norveško. — Državni sekretar za zunanje zadeve Marko Nikezić bo na povabilo predsednika danske vlade in zunanjega ministra Kraga v drugi polovici maja uradno obiskal Dansko. Na povabilo norveškega zunanjega ministra Lynga bo Nikezić konec maja obiskal tudi Norveško.

Dramatični prvi maj v Španiji. — Po ilegalnih prvomajskih demonstracijah po vsej Španiji od dežele Baskov do Seville je policija aretirala nad 500 ljudi. Najbolj dramatično je bilo v

V žarišču dogodkov

San Sebastianu, kjer je policija streljala na tisoče demonstrantov. Demonstranti so prevračali avtomobile, metali kamenje na policijo in vzklkali »svobodo sindikatom«.

Russellovo sodišče zaseda. — Russellovo sodišče za ugotavljanje vojnih zločinov v Vietnamu je začelo v Stockholmu razpravo s srditim napadom na vlado ZDA, ki jo je označilo za »umazan vojni stroj«. Priče in razni strokovnjaki odkrivajo pred sodniki grozote vietnamske vojne. Ena izmed prič je povedala, da so ameriška letala odvrгла na vietnamsko vas Dan Li 8000 bomb, od katerih je vsaka vsebovala poldrugi milijon šrapnelov.

Vietnam: do konca leta 470.000 ameriških vojakov. — Po načrtih ameriških strategov naj bi število vojakov v Vietnamu do konca leta naraslo od 440.000 na 470.000. Vietnamski partizani odgovarjajo na nevarno stopnjevanje ameriške agresije z uspešnimi napadi na položaje saigonskih in ameriških čet. Ameriški marinci so v enajstodnevni boj na severozahodnem področju Južnega Vietnama izgubili 123 vojakov.

Bo Johnson ponovno izvoljen? — Gallupov inštitut je ugotovil, da ameriški predsednik Johnsonu močno grozi, da na prihodnjih predsedniških volitvah v ZDA ne bo izvoljen. Glavni razlog, da peša popularnost predsednika Johnsona, je po Gallupovem mnenju vietnamska vojna. 20 milijonov Američanov je za to, da se ZDA takoj umaknejo iz Vietnama.

Zloglasni gestapovec aretiran. — V Münchnu so aretirali bivšega šefa židovskega oddelka gestapa v Beogradu Herberta Meierja Andorferja, obtoženega, da je sodeloval pri likvidaciji kakih 3000 jugoslovanskih Židov med drugo svetovno vojno. Okrožno sodišče v Münchnu je objavilo, da so tega nacističnega zločinca aretirali na münchenskem letališču takoj zatem, ko je priletel iz Afrike.

Odkrita fašistična organizacija v Genovi. — V neki srednji šoli v Genovi je italijanska policija odkrila fašistično organizacijo z okrog 200 člani — dijaki, ki jih je vodil 41-letni profesor nemščine Paolo Castruccio. V stanovanjih dijakov, ki so jih bili zadržali, so našli pištole, strojnice, razstrelivo in propagandni material v raznih evropskih jezikih.

35.000 ameriških vojakov odhaja iz ZRN. — Ameriški generali sodijo, da odločitev Bele hiše o umiku 35 tisoč vojakov iz ZR Nemčije utesnje pripelje do daljnosežnih posledic, ki da se bodo pokazale v bodočih akcijah drugih članic NATO. Popolnoma drugačnega mnenja so senatorji z Mansfieldom na čelu. Šef State Departmenta Dean Rusk zagotavlja, da evakuirani vojaki ne bodo odšli v Vietnam.

S prostovoljnimi prispevki proti primanjkljaju v OZN. — Trinajst držav, v glavnem nevezanih, je zahtevalo, da je treba omiliti ali odpraviti finančni deficit OZN izključno z zbiranjem prostovoljnih prispevkov. V končni obliki vsebuje predlog tri-najstere nekatere francoske in sovjetske amandmaje. Predlog je podprla tudi Kanada, proti pa so ZDA.

Janos Peter v Jugoslaviji. — Na povabilo Marka Nikezića je prišel na uradni obisk v Jugoslavijo zunanji minister LR Madžarske Janos Peter. Janos nas obiskuje v času, ko se med našima državama razvijajo prijateljski odnosi in sodelovanje; njegov obisk sodelovanje na mnogih področjih med prijateljskima državama še krepi.

Grčija: za smrtno kaznijo nad komuniste. — Grški notranji minister general Patakos je izjavil, da bodo na kraju samem pri priči ustrelili vse, ki jih bodo zalotili, da razpečavajo »komunistične« letake ali pišejo gesla po zidovih. Iz vseh naprednih dežel še vedno prihajajo protesti proti novi fašistični pustolovščini, ki spet grozi v Evropi.

U Tant se pripravlja na novo turnejo. — Generalni sekretar OZN U Tant bo maja obiskal Veliko Britanijo in še nekatere druge evropske države, junija pa bo šel na Japonsko in Filipine. Konec maja bo v Ženevi govoril na konferenci »Mir na zemlji«, v začetku julija pa bo s predstavniki avstrijske vlade podpisal sporazum o ustanovitvi sedeža OZN za industrijski razvoj.

Indija hoče neodvisnost pri uporabi atoma. — Indijska vlada je naročila svojemu predstavniku na razorožitveni konferenci, naj ne podpisuje sporazuma o preprečitvi širjenja atomskega orožja v njegovi sedanjih obliki. Sodi, da sporazuma ne more podpisati, če ji ne bo zagotovljena popolna neodvisnost pri razvijanju svoje atomske tehnologije v miroljubne namene.

POJASNILO

V zadnji številki je bila objavljena vest o delu odbora Notranjskega odbora. V tej številki pa je napaka navedena, da bo odbor leto organiziral tovariško srečanje NA ISTEM kraju kot lani.

Odbor je razpravljaj prav o tem, da bi morali izbrati drug kraj, ker je teritorij NO obširen.

V zapisniku seje odbora (7. aprila letos) je dobesedno navedeno pod točko 4 naslednje:

»Odbor se je strinjal, da se tudi leto organizira prireditelj — tovariško srečanje bočev Notranjskega odbora. Okvirno predlaga, da se to srečanje organizira v drugi polovici avgusta ali prvi polovici septembra. Predlaga dalje, da se izbere drug kraj srečanja kot lani leto, da se prireditelj ne organizira mimo občinske organizacije ZB...«

M. S.

Vseskozi od osvoboditve že odkrivamo v spomin na žrtve mine vojne, v kateri je darovalo svoja življenja vse od otrok do starcev kar nekaj nad milijon in sedemsto tisoč Jugoslovancev. Vsi ti so padli v boju s sovražnikom, v koncentracijskih taboriščih, bili žrtve racij, izdaj, bombnih napadov itd. Odkrivamo pa tudi spomenike predvojnim revolucionarjem, ki so kot komunisti že v stari Jugoslaviji padli za svobodo delavskega razreda.

Teh ljudi pa tudi krajev, kjer so ti ljudje umirali, naj bi se spominjali še pozni rodovi in zapisani so tudi v zgodovini naših narodov. Prav zato še danes odkrivamo tem ljudem spomenike,

Ob spomenikih junakom in žrtvam vojne

kar pomeni, da znamo ceniti njihove žrtve ter jim izkazujemo še zadnjo možno čast. Prepričan sem, da bodo organizacije ZB NOV in druge družbeno politične organizacije s tem delom nadaljevale tudi v prihodnje, kajti mnogo je še junakov, ki so, ne boječ se smrti, izkpravili v zadnji vojni in že tudi prej, ki jim je še potrebno postaviti primerne spomenike. Marsikje je vmes pomankanje denarja, da svojih načrtov ne morejo uresničiti.

Do tu je seveda vse lepo in prav, kajti le tako živijo tudi mrtvi z nami. Ni pa prav, da ko odkrivamo spomenike, vse predradi prirejamo na teh mestih in krajih zabave, ki se po navadi sprevržejo v pravo pijančevanje. Resda je delovnemu človeku potrebna tudi zabava in razvedrilo, ko vsaj za nekaj ur pozabi

ŽIVLJENJE IN DELO NAŠIH ORGANIZACIJ

VESTI IZ KOČEVJA

Letne skupščine KO ZB NOV Kočevje, ki je bila 18. aprila 1967, se je udeležilo precejšnje število članov. Potek konferencije je bil živahen, v razpravi so se dotaknili vrste vprašanj in problemov, na katere so dobili tudi odgovore.

Problemov v življenju članov ZB v kočevski občini je več. Te probleme povečujejo v zadnjem času tudi novi predpisi o zdravstvenem zavarovanju in priznavalnih, ki so marsikaterega člana težko prizadeli. Zdravljenja potrebni člani ne morejo danes več na topleško ali klimatsko zdravljenje, ker kamf nimajo sredstev, da bi ga plačali. Občinski odlok o priznavalnih določa, da dobi priznavalnino lahko samo tisti, katerega dohodki na družinskega člana ne presegajo 20.000

S-din na mesec. Vsakdo lahko prizna, da je življenje s temi sredstvi skromno za družine, ki prejemajo priznavalnino po tem odloku.

V odgovoru pa je bilo rečeno, da je cenzus za priznavalnino zato tako nizek, ker je preveč prosilcev in občina ne bi mogla kriti vseh izdatkov, če bi bil cenzus višji. To je vprašanje, ki bi se moralo rešiti, če ni mogoče v mejah sredstev občine, bi se moralo rešiti pa s pomočjo republike.

Člani ZB so v kočevski občini še vedno aktivni po vseh družbenih dejavnostih dela in življenja. Nihče jim ne more očiti, da so zaostali v razumevanju današnjega časa in razvoja. Res pa je, da od starejših in bolnih članov ni mogoče več

zahtevati tiste aktivnosti kakor pred leti. Vsakemu je tudi razumljivo, da tehnični napredek in motorizacija napreduje in sta danes normalni pojav življenja. Razumljivo pa je tudi to, da tisti, ki živi z 20.000 S-dinarji na mesec, ne želi avtomobila, da bi si ga nabavil, ker ima dovolj bolj skromnih zahtev.

V načrtih za gospodarsko reformo in stabilizacijo gospodarstva v občini člani ZB ne stojijo ob strani. Tudi naši notranji in mednarodni politični problemi ne gredo mimo njih. Udeleženci konferencije so enoglasno sprejeli resolucijo, poslano republikanemu odboru ZB NOV glede ameriške agresije v Vietnamu. Sklenili so tudi, da bodo po svoji moči prispevali za pomoč vietnamskemu ljudstvu.

S. P.

Poizvedujemo

Iščem tovarišice in tovariše, ki so delali v letih 1943 in 1944 v bolnišnici Grumo v južni Italiji, kjer sem bila bolničarka. Imenoma se spominjam je tovariša Ivana Jereba, takrat čistilca, mizarja in pevovalca slovenskega zbora.

Prosim vse, predvsem tovariša Ivana Jereba, da se mi javi na naslov: Tončka Zalar, Laze 4, p. Borovnica — da bi se ob odkritju spomenika Vojki Smuc sešli v čim večjem številu.

Delovni program jeseniških invalidov

V začetku letošnjega leta je vseh pet združenj vojaških vojn invalidov v jeseniški občini izvedlo zelo uspešne skupščine, ki so pokazale večje ali manjše uspehe, pa tudi udeležba je bila zadovoljiva. Med drugim kljub slabemu delu odbora ZVVI na Javorniku člani niso privolili v združitve z ZVVI Sava-Podmežakla.

Občinska komisija ZVVI Jesenice je na svoji tretji redni seji dne 20.

otroke do 10 let starosti bodo plačali starši le 12 novih dinarjev na dan.

Tudi komisija za rekreacijo in oddih pri IO sindikata železarne je za invalide pred in po sezoni odobrila v počitniški dom v Crkvecih pedeset prostih mesev, ki jih bodo lahko koristili tudi tisti, ki niso upokojenci železarne ali delavci, pa tudi družinski invalidi. Komisija je že sklenila, da pojde v ta dom že pred sezono 25 družinskih invalidov. Vsak odbor ZVVI je že dobil po pet prijavnic. Za 12 dni bo vsak, ki sprejeto plačal le 82,20 novih dinarjev, občinska komisija pa bo dodala za vsakogar po 75 novih dinarjev.

Vsi odbori ZVVI imajo težave z urejanjem stanovanjskih zadev članov. V ZVVI Sava-Podmežakla imajo 80-odstotnega vojaškega vojnega invalida iz I. svetovne vojne in člana ZB, ki zaradi noge, amputirane nad kolonom, ne more hoditi le s pridruženim pomočnikom. Vse kot dve leti nazaj to zadevo referent za stanovanjska vprašanja pri občinski skupščini. Vse osebe in tudi plemene prošnje niso doslele, nič zalegle, ker ne dobi ZVVI niti odgovora. Morda bo prižoba na komisijo za prošnje in prižoba pri občinski skupščini le kaj zalegle? Komisija za stanovanjska vprašanja pri centralnem delavskem svetu železarne je članu delovne skupnosti, osebnemu vojnemu in delovnemu invalidu pri zadnji delitvi stanovanj z obilno na razelasnih deskah nakazala drugo stanovanje, ki na za je dobil proslar, ki mu je bilo nakazano stanovanje tega vojnega invalida. Zato je odbor ZVVI Sava-Podmežakla imenoval komisijo, ki naj bi stanovanje oddala in neotvori uravnotežen prižoba. Z ugotovitvami komisije se je strinjal tudi predsednik železnice sveta in je zato zvrtil vstopni delavskemu svetu železarne prižobo.

Karel Zorko

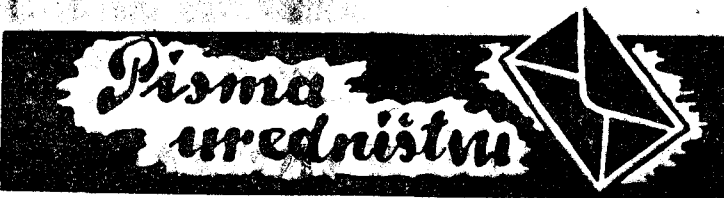
GOSTINSKO PODJETJE

»KOLODVORSKA RESTAVRACIJA« — Zidani most

Hotel »JADRAN« in gostišče »SVOBODA« v Radečah pri Zidanem mostu

- priporoča potujočemu občinstvu in vsem izletnikom, da se okrepijo na poti v naših gostinskih obratih, kjer nudimo prvovrstno hrano in pijačo
- Na razpolago: prenočišča

ZA CENJENI OBIŠK SE PRIPOROČA DELOVNI KOLEKTIVI!

Vprašanja borcev — prostovoljcev za severno mejo se je lotil Beno Kotnik iz Raveh na Koroškem, oglašila pa sta se še dva tovariša. Zato se vam tudi jaz oglašam.

Takoj po razpadu avstro-ogrske monarhije sem se javil za obrambo našega ozemlja, v četo poročnika Malgaja. Z njim sem sodeloval v vseh bitkah, ki smo jih bili s sovražniki. V hitrem pohodu smo osvojili Velikovec. Takrat so Avstrijci, ki so se zbrali v volkswehru, začeli protinapad. Zato je poročnik Malgaj izvedel mobilizacijo. Med mobiliziranimi je bilo tudi več fantov, ki so odšli k sovražniku. Do aprila 1919 smo imeli s sovražniki le manjše praske, nato pa so se boji posrtili. Naše ekipe so se morale umakniti iz Koroške.

Takrat je bila naša četa na gradu na Ravnah. Sovražnik je pritiskal z vseh strani. Vkopali smo se na desni strani železnice in nudili sovražniku srdit odpor. Na pomoč nam je prišlo nekaj srbskih vojakov, ki so se vkopali na Javorniku. 6. maja 1919 smo se zaradi pomanjkanja streliva morali umakniti. Med umikom sta padla poročnik Malgaj in Tonček Erminc, imeli

pa smo tudi več ranjencev. Ob tej priložnosti so sovražniki ujeli nekega srbskega vojaka in ga na mestu ustrelili. Vojak ima na Ravnah spominsko ploščo.

Po umiku so nas poslali v Ruše in nas kot revolucionarje hoteli razorožiti. Nato smo se zopet vrnili na Koroško, v ljubljanski pešpolk. Pognali smo sovražnika nazaj do Dješk, kjer smo ostali do julija 1919. Nato so nas poslali domov.

Leta 1920 so me zopet vpo-klicali in poslali v Sinčo ves, od koder sem spremljal četo »Sokolov« na Dješke. V Velikovec so nas napadli civilisti in takrat sem bil ranjen v nogo. Zdravil sem se pri zavednem kmetu Arnoldu, ki je po plebscitu zbežal iz Avstrije in se naselil v Podkrajju pri Slovenj Gradcu, kjer živi še danes.

Po končanem plebscitu sem se vrnil domov. Priporočam, da stara Jugoslavija ni za nas, borci za severno mejo, prav ničesar storila. Menim, da bi nas morala današnja družba podpreti, že zato, ker smo ostareli in imamo nizke dohodke. Napravili smo že mnogo vlog za priznavalnino, pa povsod odklanjajo naše upravičene zahtevke.

Jože Slemnik

Op tabornem ognju

na vse tegobe življenja, tendar pa bi se naj veselili na drugem mestu in ob drugačnih priložnostih in jubilejih. Lahko se veselimo pomembnega delovnega uspeha kolektivu, obletnice poroke, ob rojstvu otroka in drugih osebnih praznikih. Nikakor pa ni kraj,

kjer so padle žrtve in kjer so umirali naši ljudje nasilne in mnogo pregodne smrti, primeren za veseljačenja, ki jim v lepšem jeziku pravimo pač kulturne zabave. Menim, naj bi organizatorji že preden odkrijejo spomenik, prirejali zabave in si na tak način pridobili potrebna finančna sredstva, seveda, če že ne gre brez zabav, sicer pa bi naj bil dan odkritja spomenika ali tudi spominske plošče dan, ko se vsi s spoštovanjem spominjamo vseh tistih junakov in rđoljubov, ki so z vero v svobodo, junško in mnogo pregodaj omahnili v smrt in se tako vzdignili v življenje, ki mu pravimo »Slava jim!«.

Franjo Hovnik

POMURSKA ZALOŽBA v Murski Soboti
je v začetku tega leta izdala III. knjigo
Kranjčeve trilogije:

RDEČI GARDIST

Tako je zdaj zaključen Kranjčev, poleg še nedokončane tetralogije o XIV. diviziji, najboljše zbiranje roman.

»Rdeči gardist« je epopeja boja prekmurskega vaškega proletariata za zemljo in lastno domovino. Sij velike okto-brske revolucije, ki bo letošnje jesen obhajal svojo 50-letnico, je presvetlil tudi tisočletno temo panonskega slovenskega življa. V njegovi rdeči svetlobi je to ljudstvo do kraja spoznalo svojo revščino in brezpravje. In dvignil se je val nečesa živga, tisoč let zatiranega, val stoletja in stoletja teptanih, a iz roda v rod globoko v podzavesti čedalje bolj živih spominov na nekdanjo samostojnost v okviru obsežne panonske Slovenije; val vse bolj in bolj neodoljive želje po lastnem kosu vsakdanjega kruha, po svoji zemlji in domovini... Pognali so se iz tega vala Prša, Kolenc, Erjavac, Godina, Hob-laj, Mankica Korenova in drugi revolucionarji, vzrasli iz ljudstva, a so trčili ob pregrado, ki so jo nekateri zdaj podpirali zdaj rušili, nekateri pa vseskozi bili del nje: Tkalec, Klekl st., soboška in druga malomestna gospoda, grofje, domači in tuja buržoazija. Zato je prekmurski proletariatski uspel le delno: dobil je nekaj zemlje in svojo domovino, a revščina, izkoriščanje in brezpravje so se nadaljevali.

Obogatite svojo knjižnico z delom, ki pripoveduje o ed-nem oboroženem odmevu okto-brske revolucije v Sloveniji, in ki je, lahko rečemo, slovenski »Tihi Don« v malem.

Trilogijo lahko kupite v knjigarnah ali naročite neposred-no pri založbi. Obsega 1600 strani. Knjige so v ščitnem kar-tonskem etuiju. Cena: ppl. 90 N-din, cpl. 100 N-din, pus, 110 novih din. Naročnino lahko odplačate v 5 obrokih. Naročila pošljite na naslov:

POMURSKA ZALOŽBA
MURSKA SOBOTA, KIDRIČEVA 4/I

MARJA TURK
HRENOVICEFRANC TURK
HRENOVICEJOZKO TURK
HRENOVICESTANISLAV TURK
HRENOVICEVENČE ZENKO
RAKITNIKIVAN BOLE
LANDOLFRANC BLAŽEK
BREZJE

Ob spominu na 51 talcev

28. aprila 1944 so se odprla vrata tržaških zaporov Coroneo in iz celic so fašisti poklicali pod strel in vešala 14 izmučenih mladih borcev za svobodo iz postojnske občine.

Mislo se je že leto 1944, mesec april. Zgodovina je dokončevala eno izmed svojih najstrašnejših poglavij, vojna se je bližala poslednjemu letu.

Da bi ostala zvesta svojemu namenu iztrebljanja človeške vrste je, čeprav v zadnjih trzljajih, še hitreje pošastno brezobzirno in nenasitno gojila žrtev za žrtvijo. Kot da bi se bala, da bi ostalo na svetu še kaj plemenitega, še kaj semena za srečnejše in mirnejše dni.

Primorska je tedaj, kot sleherni kotiček naše zemlje, beležila v svoj koledar strašne spomine...

Trst. Trindvajsetega aprila 1944 je bila v nemškem vojaškem klubu v Ul. Ghega 6 izvršena ena najdrznejših diverzantskih akcij na Primorskem. Naslednjega dne je z oken in po stopniščih te palače viselo 51 talcev, 51 antifašistov, ki so jih tik pred tem pobrali po tržaških zaporih.

Le kaj so zakrivali? Ljubili so življenje kot ga ljubimo mi, svojo zemljo so ljubili bolj kot drugi... Borili so se za svobodo svojega ljudstva, za svobodo vasi in vasic, mogočnih gozdov, sinjega neba in prostranih polj, cvetočih od njih žuljavih rok...

Slovenci, Hrvati in Italijani. Ljudje

iz mesta in okolice, s Krasa in iz Istre, ljudje iz bližnje Furlanije, iz daljnega Piemonta in s Sicilije, pa tudi posamezniki iz Dalmacije.

Družile so jih iste ideje, spočete v uporu, spójile solze, rojene v trpljenju. Na mah, brez slehernih pravic protestov in prošnji, surovo so jim odvzeli pravico do življenja. Njim, ki so boju za to pravico posvetili ves žar srca, vso trdnost volje, pa vendar imeli še dovolj moči, da so ostali svojemu prepričanju zvesti do konca, četudi so drhteli od bridkosti.

V ta žalostni seznam se je med drugim vpisalo tudi 14 izmučenih borcev za svobodo, občanov postojnske občine, ki prav na ta dan slavi svoj občinski praznik. Ta dan je bilo pokosenih štirinajst komaj razcvetelih cvetov življenja.

Iz drugih zaporov so se tej dolgi vrsti mučnikov priključili 17-letni Rudolf Hrvatić iz Zabrežca, 18-letni Giulio Della Sala iz Caserte, 70-letni Franc Pavlin iz Ozeljana na Vipavskem, 60-letni Alojz Bizjak iz Kojškega, zrel kot Anton Zovič iz Sempetra pri Pazinu, Zora Grmekova iz Avberja na Krasu in mnogi drugi fantje in dekleta.

Mladostna moč tokrat ni bila posebna pravica mladenk in mladeničev, med žrt-

vami so v upornem zanosu želja ugasnili za vedno tudi možje, žene in starčki...

V aprilskih dneh 1944 ulica Ghega ni bila edino prizorišče podivjanega nacizma.

3. aprila smo počastili spomin 71 talcev, revolucionarjev z Opčin, Goriškega, Istre in Dalmacije, ki so jih zverinsko pobili pri Opčinah. Prav tam je 29. aprila padlo 14 tovarišev, borcev za svobodo in napredek. 30. aprila se spominjamo junaške smrti Ljuba Simčiča na Goriškem gradu in 31. aprila smrti 263 ljudi, ki so jih zažgali v istrski vasi Lipa.

Ali bodo ljudje, ki prihajajo, razumeli in cenili vse strahote, vso tragiko njih življenja?

Padli so prepričani, da bo iz njihove žrtve vzbrstela nova sreča...

25. aprila je Italija praznovala 22. obletnico osvoboditve in odporniškega gibanja proti fašizmu in nacizmu. Med za beleženimi proslavami, na katerih so se z vsem spoštovanjem znova poklonili spomenu padlih za osvoboditev, se prepletajo vrstice o številnih fašističnih izživljanjih, o skrunitvi spomenika padlemu partizanu, o manifestacijah za mir v Vietnamu, kjer divja vojna z nezmanjšano okrutnostjo...

M. S.

ROZA BIZJAK
HRAŠČEANTON STEGL
OREHEKALOJZ KRIŽAJ
OREHEKDRAGO KRIŽAJ
OREHEKJOZE DEKLEVA
OREHEKJOZE SABEC
RAKULIKIVAN BLAŽEK
STUDENEC

NA OPČINAH SO SE SESTALI BIVŠI PARTIZANI

V aprilu so se v Ljudskem domu na Opčinah sestali partizani s Tržaškega. Njihovo srečanje je organiziralo pokrajinsko združenje ANPI, udeležilo pa se ga je lepo število bivših partizanov.

Ko je domačin Danilo Štubelj začel srečanje, je prvi spregovoril član pokrajinskega odbora ANPI Dušan Lavriha in naglasil pomen takih srečanj in vlogi združenja partizanov tudi v sedanjih časih, ko sta še močno potrebni borba za mir in budnost nad prebujanjem nemškega revanšizma. Partizanske

organizacije morajo skrbeti tudi za uveljavljanje načel demokracije pridobitev partizanskega boja. Pokrajinska organizacija partizanov v Trstu ima pa še svoje posebne naloge. Skrbeti mora za tovariške odnose z ZZZ NOV Slovenije in Jugoslavije, pa tudi za priznanje statusa borca tistim partizanom s Tržaškega, ki tega še nimajo.

Tudi predsednik pokrajinskega odbora ANPI Arturo Calabrio je govoril o priznanju statusa borca. Gre namreč za pravico borcev proti nacifašizmu,

ki imajo svoj del zasluga za demokratično ureditev Italije. Ze pred dvema letoma in pol so v parlamentu začeli razpravljati o zadevnem zakonskem predlogu, ki pa še vedno ni sprejet. Naglasil je tudi potrebo po čim močnejši partizanski organizaciji, v katero naj se vpišejo vsi slovenski in italijanski partizani in aktivisti, ki tega doslej še niso storili. Le močna organizacija ANPI se lahko zavzema za uveljavitev pravic svojih članov. Povedal je tudi, da se bodo v Bazovici, v dneh 29. in 30. julija srečali italijanski partizani s Tržaškega s borci iz Slovenije in Koroške. Obujali bodo spomine na

skupne borbe proti fašizmu.

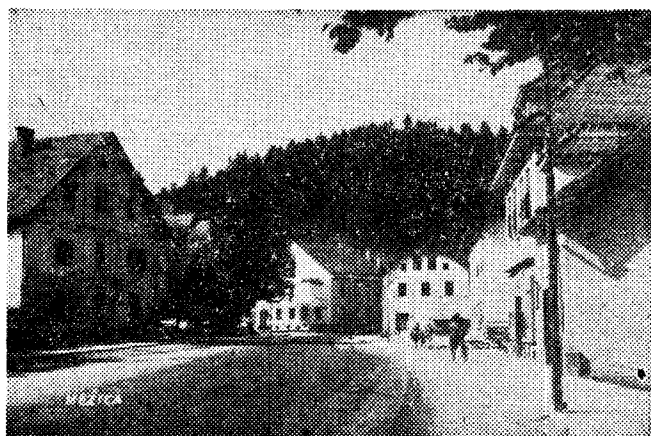
Tovariš Oskar Kjuder je v imenu pripravljalnega odbora za partizansko srečanje v Bazovici naglasil, da je organizacija tega srečanja tesno povezana z akcijo za priznanje. Govoril je o programu tega srečanja, v okviru katerega bodo tudi kulturne in športne prireditve. Sodelovalce bodo skupine s Tržaškega, iz Slovenije in Koroške. Tudi zastopnike partizanskih organizacij iz Jugoslavije in Avstrije bodo povabili na to partizansko srečanje.

S sestanka so poslali tudi tovariški pozdrav vietnamskim partizanom, ki se borijo za svobodo svojega naroda.

KRAJEVNIM ORGANIZACIJAM ZB, ZVVI IN ZROP

Ko boste prirejali izlete za svoje članstvo, vas pričakuje gostoljubna Mežiška dolina. Peca, Smrekovec in ostale turistične postojanke vas bodo sprejele pod svoje okrilje. V modernem hotelu

»Peca« v Mežici

so vam na razpolago restavracija, kavarna in dvorana za razne prireditve in zabavo. Tujske sobe s kopalnicami za vsakogar, ki se dalj časa zadržuje v našem kraju.

PRIDITE — prepričajte se!

Objava napredovanj članov ZROP

Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev so že lani dostavila organom za narodno obrambo predloge za priznanje višjega čina vsem tistim članom, ki so se udeleževali predavanj in drugih oblik vojaškega strokovnega usposabljanja prek ZROP in če so izpolnjevali tudi druge pogoje za dodelitev višjega čina.

Večji del teh predlogov so pristojne vojaške oblasti ugodno rešile in rezervnim starešinam priznale višji čin. Ne strinjam pa se z načinom obveščanja. Vsakogar, ki je napredoval, pokličejo v oddelek za narodno obrambo, kjer mu v knjižnici rezervnega oficirja popravijo čin, nato pa ga odslovo, ne da bi mu kdo segel v roko in čestital. Pozabljamo, da višji čin ne pride sam od sebe, temveč so morali tisti, ki so napredovali, marsika-

tero uro presedeti na predavanjih in proučiti marsikateri »Vojaški informator«. Zato pa zaslužijo tudi drugačno pozornost in priznanje.

Predlagam, naj v bodoče organi za narodno obrambo pravočasno obveste vodstva ZROP, kateri njihovi člani so napredovali, ta pa naj za priložnost organizirajo posebno slovesnost in nanjo povabijo — razen tistih rezervnih starešin, ki so napredovali v višji čin — tudi predstavnike najbližje garnizije, oblasti in drugih organizacij, pa tudi rezervne višje oficirje in generale. Na tej slovesnosti bi prebrali ukaz o napredovanju in se vsem tistim, ki so dosegli višji čin, še posebej zahvalili za njihovo prizadevanje in skrb za strokovno izobraževanje.

Ivo Starin

Razstava Tomšičeve brigade

Ob 25-letnici ustanovitve Tomšičeve brigade bo njen odbor pripravil tudi stalno razstavo o zgodovini naše borbene enote v vojašnici, kjer je nastanjena sedanja brigada Toneta Tomšiča. Da bi bila razstava čim bolj verna dokumentacija življenja in bojev brigade, ne bomo na njej razstavili samo doslej zbranega gradiva, ampak tudi lastno ali zaplenjeno orožje, daljnogledne in ostale osebne predmete živih in padlih pripadnikov brigade. Prosimo, da nam čimprej prijavite tudi te predmete, ki ste jih pripravili posoditi ali za stalno odstopiti za razstavo.

LJUBLJANA JE BILA SIMBOL

April 1945 je kipel v pomladi. Predvsem v tisti veliki pomladi, ki smo jo pričakovali že štiri leta. Občutek svobode in dokončne zmage je bil vse bolj silovit, čeprav so postajali boji vedno srditejši in je bil sovražni odpor vse močnejši. Čutili smo, da so to poslednji spopadi.

Gubčeva brigada se je prvo polovico aprila zadrževala okoli Novega mesta, pod Gorjanci. Imela je nalogo, da razbi je sovražne kolone, ki bi se lahko iz Hrvaške umikale preko Metlike in Novega mesta. A kmalu so prišla sporočila, da si je sovražnik izbral drugo pot: preko Broda na Kolpi, Kočevja in Ribnice proti Ljubljani. Brigada se je premaknila proti Kočevju. In že v Kočevskem Rogu, nad Podstenicami, je prišlo do prvih spopadov. Rog je že dolgo miroval. Boji so se prenesli v dolino, v vasi in mesta. Tik pred koncem vojne pa je Rog špet oživel. Sovražniki so si hoteli globoko v roških gozdovih zagotoviti prosto pot iz Kočevja do Ljubljane. Med stoletnimi smrekami je imela brigada več spopadov z Nemci in četniki. Brigada se je nekaj dni zadrževala pri vasi Stalcerji, nad odcepom ceste proti Kočevski Reki. Nekaj dni zaporedoma je poskušala uničiti nemške utrdbe na koti 729, a sovražni bunkerji so kljubovali napadom. Šele peti dan, 25. aprila, ji je uspelo zlomiti sovražnika, ki pri begu ni uspel odpeljati niti svojih ranjenih in mrtvih. Tudi Gubčeva je v teh bojih imela žrtev, en borec je padel in deset je bilo ranjenih. Sovražnik pa je samo zadnji dan boja pustil na bojišču 38 vojakov.

Gubčeva brigada se je nato pomaknila proti Kočevski Reki, kjer se je že nekaj časa zadrževala močna nemška kolona. Predhodnica Gubčeve se je počasi približevala vasi. A vse je bilo mirno. Nemci so se umaknili. V neki hiši so pustili nedotaknjeno skladišče orožja, med njimi več sto protitankovskih metalcev min »panzerfaust«. Gubčevci so privrati videli to orožje, zato je tudi prva poskusna mina zahtevala dlan nekega borca. Vsi bataljoni Gubčeve so se založili s »panzerfausti«, ostalo pa so pustili v hiši v prepričanju, da Nemcem v Kočevsko Reko ne bo več. Toda kmalu po odhodu brigade proti Kočevju so se Nemci vrnili s tanki in kamioni in odpeljali orožje.

Gubčeva je dobila 3. maja nalogo, da zavzame Kočevje, kjer se je zbralo več tisoč Nemcev, ustašev in četnikov, ki so se umikali s Hrvaškega. Tudi Cankarjeva brigada in jurišni bataljon XV. divizije sta dobila enako nalogo.

Kočevje je bilo obdano z bodečo žico, minkim poljem in nešteti bunkerji. Napad se je začel 4. maja zjutraj. Le premu bataljonu Gubčeve je uspelo, da je pregal Nemce s hriba Fridrihštajna nad Kočevjem, ostale enote pa podnevi niso mogle prebiti sovražnega obroča okoli mesta, čeprav so poskušale prodor pod zaščito našega topništva. Šele drugi nočni napad je bil uspešen. Minska polja so terjala deset pogumnih življenj, da se je lahko začel boj v samem mestu. Nemci so se umikali počasi in iz vsakega vogala nudili odpor. Vendar so se morali umakniti proti Ribnici.

V Kočevju je Gubčeva zaplenila ogromno težkega orožja, vendar je bilo malo uporabljivega. Nemci so uničili najvažnejše dele, preden so se umaknili.

Popoldne, 5. maja, je odšla brigada proti Ribnici. Toda Nemci so se že umaknili. Gubčeva jih je dohitela šele pri Velikih Laščah. Prišlo je do manjših bojev, vendar ni bilo mogoče presekati nemški koloni poti proti Ljubljani.

Sestega maja se je brigada bojevala pri Šmarju z nemškimi kolonami, ki so prodirale iz Novega mesta proti Ljubljani. Cankarjeva jih je napadla že pri Grosupljem. Dan za tem, osmega maja, pa se je Gubčeva usmerila proti Ortljumu, da poruši poslednjo utrdbo pred Ljubljano.

Gubčeva je takoj zjutraj pričela z napadom. A odpor je bil silovit. Po partizanskih položajih je padala prava toča granat z Ljubljanskega gradu. Pa tudi kakšna iz naših topov je padla na lastne položaje. Gubčevci so doživeli že marsikaj; neštete bitke in zmage, nešteto bojev in bombardiranj, vajeni so bili granat in dima. Toda tako silovitega ognja, kot pred Ortljem, še niso doživeli. Juriš se je vrstil za jurišem. Gubčevci so vedeli, da so Orlje vrata v Ljubljano. Ljubljana pa je bila končni cilj štiriletnih bojev in želja.

Gubčevo brigado so sestavljali pretežno Dolenjci, iz okolice Trebnjega, Mirenske doline, Mokronoga, Novega mesta, Šmarjete in drugih dolenjskih krajev. Nekaj je bilo Stajerc, Ljubljancanov pa ne ravno mnogo. A Ljubljana je vsem pomenila nekaj velikega, mnogo več, kot samo največje slovensko mesto in njegove ljudi. Takrat, ko se je v najtežjih razmerah za osvobodilno gibanje, sredi največje sovražnikove »roške« ofenzive, brigada ustanovila, so besede »Ljubljana je ponosna na vas, borec«, pomenile vzpodbudo in moč. Ko je Gubčeva prevzela v Mirni jeseni 1942 vagonce sanitetnega materiala in oblek za bolnišnice, ki jih je poslala Ljubljana, ni bilo to za borce Gubčeve samo sanitetni material in obleka, ampak občutek moči in zaupanja v zmago. In če so govorili o viziji bodočnosti, so pravili, da »bo to takrat, ko pride-mo v Ljubljano«. Tudi tisti, ki je še nikoli niso videli. A čutili so jo, čutili kot simbol svojega hotenja, kot simbol svobode in lepšega življenja. »Priti v Ljubljano«, osvoboditi jo, je pomenilo zmagovito končati težko pot, polno žrtev, poguma in premagovanja. Ljubljana je predstavljala merilo naše moči in preizkus našega zaupanja vase.

Zato so se borci Gubčeve s tako silovitostjo zaganjali v belem dnevu skozi točo topniških granat proti močno utrjenemu sovražniku na Orljah. Zato jih tudi žrtve niso motile. Šestdeset gubčevcev je mrtvih obležalo pod Orljem in še mnogo več jih je bilo ranjenih. Padel je borec, doma iz Ljubljane, ki je v bitkah Gubčeve pogumno sodeloval vse od njene ustanovitve. Padel je prav takrat, ko mu je mati odstran teh poslednjih vrat pripravila svečan sprejem.

Proti večeru 8. maja so poslali Gubčevo na Polico, da se borci odpočijejo. Njeno mesto je zavzela VIII. brigada.

Utrujenji borci Gubčeve so na Polici zaspali, kjer je pač kdo našel prostor. Povsem so bili izčrpani. Več dni neprestanih bojev in več noči na pohodu, brez spanja in počitka. In niso vedeli, kdaj jih bodo ponovno poklicali v boj. Tako so čakali, dokler jih niso obvestili, da je Ljubljana svobodna.

Gubčeva je vkorakala strumno. Vse od Šmarja do Ljubljane so pripenjali ljudje svojim brcem radeče nagelne na prsi. Čakali so Gubčevo, čakali vse do popoldneva, da jo pozdravijo. Slišali so za njene boje pred Ortljem in mislili, da bo v Ljubljano vkorakala prva. In borec je bilo žal, da niso bili prvi.

Marsikatera mati je s šopkom v roki čakala na pločniku, da se je mimo nje zvrstila vsa brigada in potem pohitela za borci in spraševala, kje je njen Peter, njen Boris, njen Miha, ki so bili v Gubčevi. Borci so se izgovarjali, da so ostali zadaj, v bolnišnicah, ali odšli na drugo dolžnost. Niso hoteli z resnico kaliti zmagoslavne razpoloženja. A matere so resnično občutile. In s to resnico tudi spoznanje, da je cena za svobodo velika, neizmerna.

Prišli smo v Ljubljano, zmagovito in ponosno. Prišli smo do cilja, ki nam je odprl nove poti. Danes stopamo po teh novih poteh, ki so iz dneva v dan bolj svetle in bolj široke. Tiste začetne, prve, a močnejše korake na tej poti pa le še proslavljamo. In ko se spominjamo dne, ko je bila osvobodjena Ljubljana, in ko bomo letos proslavili petindvajsetletnico prvih štirih slovenskih brigad, Tomšičeve, Gubčeve, Cankarjeve in Serčerjeve, je prav, da ne pozabimo, da je bila cena za svobodo velika, neizmerna.

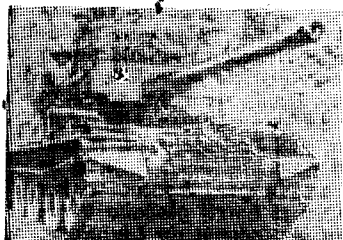
SERGEJ VOŠNJAK

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital
TOVARNE SVILANIT KAMNIK

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Samohodni protitankovski top

V južnovietnamskih džunglah uporabljajo tudi samohodne protitankovske topove s kal. 90 mm.

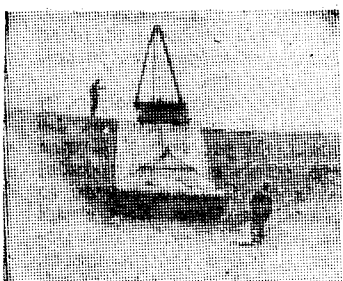

Vozilo lahko vozi s hitrostjo do 55 kilometrov na uro, njegov operativni doseg pa znaša kakih 270 kilometrov.

Vojaška veda in tehnika

Improvizirani rezervoar

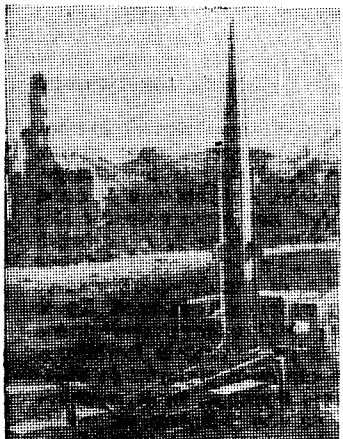
V Vietnamu so začeli uporabljati nove improvizirane rezervoarje za gorivo, ki so največji te vrste na svetu. Napolnijo jih lahko s približno 10.000 sodčki tekočine (skoraj 2.000.000 litrov).

Rezervoar je dolg več kot šestdeset in širok približno petnajst metrov. Ko pa je napolnjen, je visok nekaj nad štiri metre. Tehta dve in pol tone. Napravljen pa je iz plastične snovi.

Manevri v Grčiji in Turčiji

Države severnoatlantskega vojaškega pakta so pred kratkim znova preizkušale zmogljivost in sposobnost svojih zračnih transportnih sil. Na dvanajstidnevni manevrih, ki so jih imeli v Tur-

čiji in Grčiji in ki so se jih razen domačih vojaških enot udeležile tudi belgijske, britanske, zahodnonemške in ameriške zračne transportne enote, so po zračni poti prepešali kakih 3500 mož, zračni taktični esalon, 800 vozil in približno 3500 ton raznega tovora.

Pomoč Sev. Vietnamu

Američani poročajo, da po podatkih iz Hanoja prihaja sedemdeset odstotkov pomoči za Severni Vietnam iz Kitajske, dvajset odstotkov iz Sovjetske zveze in deset odstotkov iz drugih vzhodnoevropskih držav.

Letalo z vsestransko oborožitvijo

Hawker Siddeley »Hunter Mk. 9« je hkrati lovsko letalo in letalo za taktično podporo. Od mnogih drugih letal te vrste se odlikuje zlasti po tem, da lahko uporablja najrazličnejšo oborožitev. Razen standardnega orožja lahko ponese tudi bombe ter vodljivo in nevodljivo raketo. Če pa predvidevajo daljši polet, bodo na krila obesili rezervne tanke z gorivom.

Ta letala spadajo tudi v oborožitev nekaterih arabskih držav (Irak, Jordanije, Kuvajta in Libanona).

Pojem elegancije so kravate veritall
VARNE Svilarit
KAMNIK

ZEMLJA – MESEC

Ob koncu 1966. leta se je po vsem svetu razširila novica o najnovejšem dosežku sovjetske znanosti — o »mehkem« pristanku na Mesečevo površino avtomatske postaje »Luna-13«.

V Sovjetski zvezi so s pomočjo vesoljskih aparatov začeli raziskovati prostor okrog Meseca in njegove fizikalne lastnosti že ob začetku vesoljskega obdobja. Od leta 1959 dalje, ko je v bližino Meseca priletela prva sovjetska postaja »Luna-1« in opravila prve znanstvene pozikuse v prostoru okrog Meseca, so izstrelitve avtomatskih postaj postale že povsem običajen pojav. Prostor okrog Meseca in njegove fizikalne lastnosti je proučevalo že trinajst takih postaj. Kmalu potem, ko je oktobra 1959. leta »Luna-3« prva na svetu posnela zadnjo, nevidljivo stran Meseca, so ljudje že lahko občudovali »fotografijo stoletja« — panoramo Mesečeve površine, ki jo je najprej posnela »Luna-9«, nato pa še »Luna-13«.

Raziskovanja sovjetskih »mesečnikov« so glede proučevanja vesolja odprla novo obdobje in pomenijo začetek človekovega neposrednega raziskovanja nebesnih teles.

Izstrelitev vesoljskih aparatov proti Mesecu, njihovo usmerjanje med poletom in pristankom na Mesečevo površino, prav tako pa tudi izdelava Mesečevega umetnega satelita in

obratovanje raznih naprav na Mesečevi površini oziroma v vesolju se v marsičem razlikuje od izstrelitve in usmerjanja Zemljinih raziskovalnih umetnih satelitov tipa »Kosmos«. To pa predvsem zato, ker gre za težke tovore, ki jih je treba poslati daleč (približno 400.000 kilometrov), razen tega pa jih je treba usmerjati zelo natančno.

Končni cilj avtomatskih Mesečevih postaj so razne znanstvene meritve v bližini Meseca in na njegovi površini. Za vse to pa je nujna vrsta raznih operacij.

PRIPRAVE

Pred izstrelitvijo kar najbolj skrbno preverijo vse elemente vesoljskega sistema. To pa niso le avtomatska postaja z raketnim blokom, raketa-nosilka, komandno-merilne naprave, specialna sredstva za zvezo, naprave za obdelavo raznih informacij, temveč še mnogi drugi elementi. Vse to mora biti pripravljeno za izstrelitev in opravljanje postavljenih nalog.

Posebno natančno pregledajo avtomatsko postajo, kajti ta bo morala napraviti zelo dolgo pot. Inženirji jo preiščejo prav tako temeljito kot zdravnik kozmonavta, ki se odpravlja na vesoljski polet. V te namene uporabljajo silno natančne priprave.

Med pripravami vnašajo na podlagi najnovejših podatkov ustrezne spremembe tudi v program poleta.

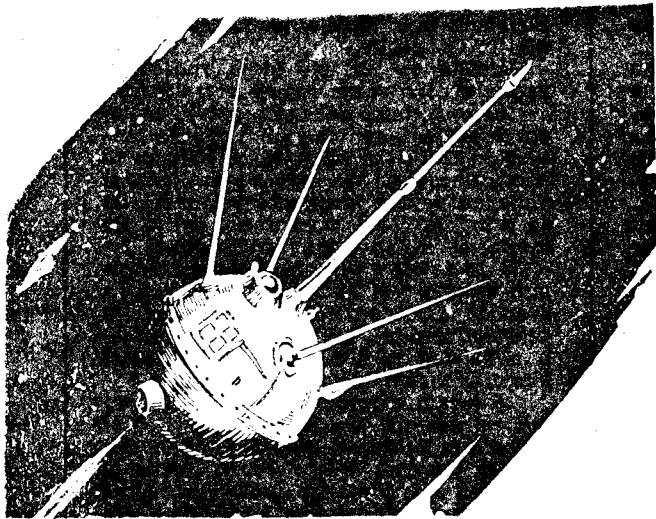
Program predvideva zaporedje raznih operacij, zvezo s postajo, vsebinsko vsakega »pogovora« s postajo, zaporedje in režim delovanja raznih naprav v postaji, način uporabe zemeljskih sredstev za poveljevanje, meritve in opazovanje ter režim trajektskih in tele-

Za polet vesoljske ladje s človeško posadko proti Mesecu je že vse pripravljeno in čez leto ali dve bo prvi človek že lahko stopil na tla Zemljinega najbližjega sosedja. V zvezi s tem objavljamo nekoliko skrajšani članek, ki ga je inženir J. Vasiljev napisal za sovjetski časopis »Aviacija in kozmonavtika« 4/1967.

medsebojno povezani v enotno delujoči kompleks in pripravljeni za izvajanje nalog, ki jih predvideva program poleta.

POSTAJA ODHAJA Z ZEMLJE

Do Meseca pripeljejo postajo v dveh etapah. Najprej jo potisnejo na vmesno orbito Ze-

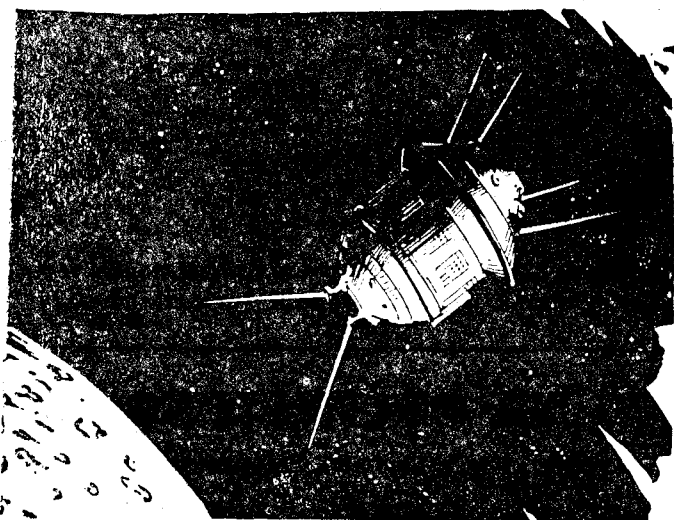
»Luna-1«

metričnih meritev, pa tudi spremembo in obdelavo najrazličnejših informacij.

Naposled je vse pripravljeno za polet. Mnogi elementi vesoljskega sistema, čeprav zelo oddaljeni drug od drugega, so

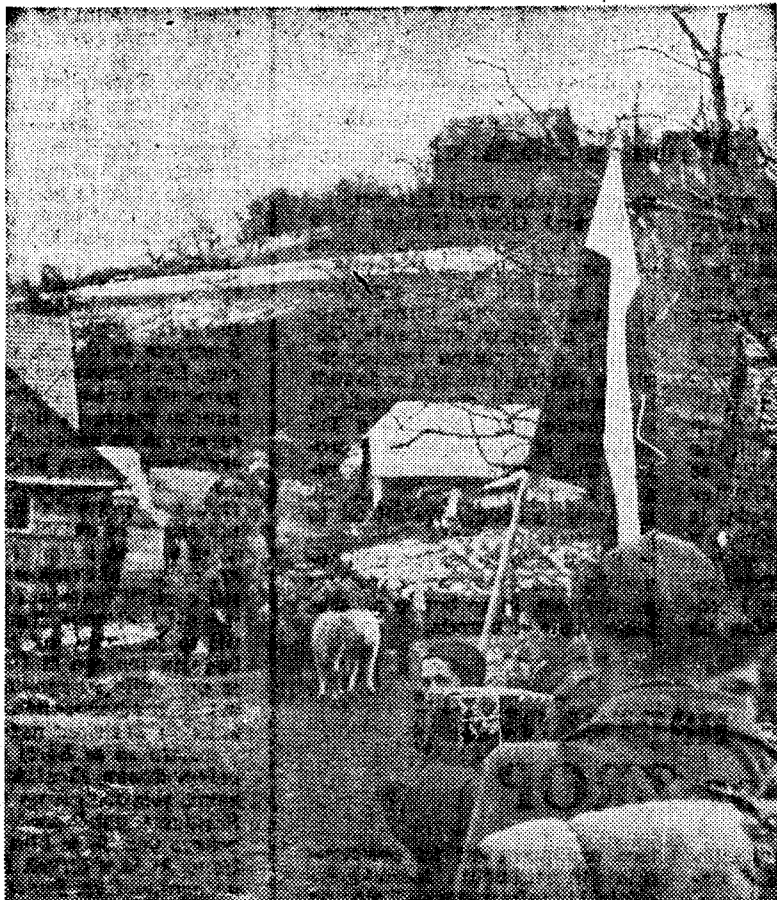
metričnih meritev, pa tudi spremembo in obdelavo najrazličnejših informacij.

Naposled je vse pripravljeno za polet. Mnogi elementi vesoljskega sistema, čeprav zelo oddaljeni drug od drugega, so

»Luna-2«

Fotografija z vprašajem

Brigada koraka skozi vas... Le katera in skozi katero vas? Kdo je mladi fant s harmoniko, kdo tisti, ki nosi zastavo? Najbrž je bila slika posneta nekje na Dolenjskem zgodaj spomladi ali pozno jeseni 1944. Morda bo kdo na njej spoznal sebe, svojega tovariša ali se spomnil, kje je videl take hiše in pokrajino?

Splošno trgovsko podjetje Radeče pri Zidanem mostu

zalaga trg in potrošnike z vsem trgovskim blagom

Prisrčno čestitamo za dan osvoboditve — 9. maj

Narava je neizčrpen vir različnih vrst energije, katere je uspelo človeku začeti izkoriščati le neznaten del. Neslutene količine teh naravnih virov pa se stalno spreminjajo nenadzorovano kot elementarna stihija. Včasih se nam skoraj pred očmi rodovine pokrajine spreminjajo v puščave, gorovja v ravnine, reke spreminjajo tokove, strašni vetrovi podirajo vse, kar je ustvaril človek. Toda to je še vedno samo majhen del. Sodobna znanost je še vedno skoraj brez moči in ne more napovedati, kdaj se bo sprostil kak del te stihije.

Zato naravne nesreče nastopajo skoraj vedno nenadoma, nenapovedano. Posebno velja to za sile v zemeljski notranjosti. Včasih človek sam sprosti velike količine energije, kot na primer ob jedrskih eksplozijah. Razen tega krije narava tudi nevarnosti v obliki raznih kužnih bolezni. Iz zgodovine poznamo strašne epidemije kuge, kolere, črnih koz itd., ki so včasih iztrebile cele narode. Veliko povzročiteljev teh bolezni je odkritih in onemogočenih, toda lahko se pojavijo novi.

Vse našteje nevarnosti zahtevajo nenehno čujčnost prebivalcev ne samo po mestih, ampak tudi na podeželju. Pa ne samo čujčnost, tudi stalno pripravljenost. Izkušnje iz doseganih naravnih nesreč kažejo, da so bile človeške živice in škoda večje tam, kjer prebivalstvo ni bilo poučeno o nevarnosti in pripravljenosti. Ljudski pogovor pravi: »Nesreča ne pride

nikoli sama.« Prav pri naravnih nesrečah ta pregovor lahko smatramo kot pravilo, vsaj glede posledic. Če sam glas o nesreči, kaj šele nesreča sama, posebno nevarna, večino ljudi namreč močno prestraši, tako da v paničnem afektu ne vedo več, kaj počnejo in tako delajo tisto, kar jim morda samim najbolj škoduje.

V tem sestavku imamo namen ljudi seznaniti s posameznimi vrstami naravnih nesreč in pojavov, obenem pa tudi, kako naj ravnajo ob posameznih primerih. Nevarnost se s tem seveda za ljudi ne bo nič zmanjšala, pač pa se lahko posledice, gmožna škoda in posebno velika nevarnost, največ, kar ljudje morejo in morajo narediti in največ, kar lahko dosežejo.

POTRES

Naravni pojav, ki ga znanost zaneskrat še ne more napovedati, nastane pa zaradi sprememb v zemeljski skorji, je lahko zelo huda nesreča. Potresi so lahko udorni, vulkanski in tektonski. Po svoji moči in vztrajnosti so tektonski potresi najzanimivejši. Sprožajo se v obliki vodoravnega in navpičnega valovanja zemeljske površine, ki je najmočnejše nad krajem, kjer so se v globini sprostile sile. Najnevarnejši so potresi, katerih središče je plitvo in v tleh s slabo nosilnostjo, to pa zaradi tega, ker sprožajo močnejše valovanje na površini in imajo zaradi tega večjo rušilno moč. Moč potresov merijo po sproščeni energiji, to je po

tem, kar je potres povzročil na površini zemlje. Več učinkov, ki so združeni v celoto, pomeni stopnjo moči. Za to imamo več lestvic. Pri nas uporabljamo Mercalli-Cannani-Siebergovo lestvico, ki ima 12 stopenj. Na splošno po tej lestvici razlikujemo potrese slabe jakosti (1.—4. stopnja), srednje jakosti (5.—7. stopnja), rušilne potrese (7.—9. stopnja), katastrofalne potrese (9.—12. stopnja) in uničujoči potres (12. stopnja).

Za potrese je značilno tudi pod-

zemsko bobnenje, ki se poveča strah pri ljudeh in živalih.

Delovanje potresnih nihanj na zgradbe je docela odvisno od nosilnosti tal, trdnosti zgradbe in gradbenega materiala. Vendar ima tudi vpliv lega in višina zgradb. Odpornejše so zgradbe, ki so s krajšo stranjo obrnjene proti potresnemu sunku in ševu, tudi nižje zgradbe. To velja tudi za vezane zgradbe ob ulicah, vrstne hiše in bloke, seveda če smer ne prečka potresnih valov. Naplosh poškodbe največje na vogalih delih zgradbe in med odprtinami, posebno med prvimi in drugimi nadstropji. Posebno pa so občutljive stavbe z velikimi notranjimi prostori in pritličju.

V notranjosti stavbe so najbolj varni prostori v notranjih kotih, v prostorih z manjšimi stopnišnimi razpetinami, ob visokem in močnem pohištju ter ob notranjem nosilnem zidovju. Nevarnejša so mesta ob oknih, v večjih prostorih, na stopniščih in poleg zgradb. Posebno so nevarni balkoni in dvigala, ki ob potresu lahko padejo ali zastanejo med nadstropji.

Vse te navete morajo stanovanjci hiš ob potresu upoštevati in ukrepati priskočno. Brezglavo be-

najbrž ne morejo pravočasno zapustiti zgradbe, zato je najbolje, če takoj stopijo v že omenjene varnejše prostore. Priporočljivo je tudi, če vzamejo s seboj močnejšo vrv primerne dolžine. Hišni svet pa naj pripravijo za vsak primer daljše lestve, ki naj bodo shranjene v najvišjem nadstropju.

Otroci, ki jih sunki presejajo po učilnicah, naj zlezajo pod klopi, kar je še vedno bolj varno kot neorganiziran umik, zlasti v paniki.

Naravne in množične

— Nevarna je bližina dimnikov, radiatorjev in peči, kot tudi pregradnih zidov in nosilnih gredi.

Izven zgradb se morajo stanovanjci in mimoidoči izogibati pločnikov zaradi padajočih opek in dimnikov ter pokanja okenskega stekla.

Ob vsakem potresu navadno sledi še več zaporednih, šibkejših sunkov, ki pa so lahko kljub temu zelo nevarni zlasti za že poškodovane stavbe. Razen tega se poslopja zaradi poškodovane električne napeljave, plinjski cevi ali nepogajenih ognjnih vnamejo.

Voda je zaradi poškodb rezervoarjev in cevi neuporabna.

Vsaka družina naj bi imela stalno pri rokah orodje za odklop in baterijsko svetilko.

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

TRAGEDIJA V VEČNEM LEDU

Odisejada zrakoplova »Italia«

Nepojasnjena smrt

»Krasin«, trdno grajena 10.000 tonska ladja, ki je lahko lomila meter debel led, se je že bližala rdečemu šotoru. Na krovu je imela tudi trimotorno letalo za izvidniške polete tipa »Junker«. Ruski posadki, ki je štela 116 moških, je poveljeval profesor Samojlovič. Ladja je bila nekoliko pozna, kajti zadržale so jo do tri metre debele ledene plošče, povrh vsega se je ji je bil pokvaril še vijak. Moskva jo je priganjala, naj za vsako ceno nadaljuje pot, saj je ta ladja bila še edino upanje italijanskih ponesrečencev.

Desetega julija je letalec Čuknovski na ledeni ploskvi pod opazil tri moške. Dva sta stala in mu mahala s kosi oblačil, tretji pa je negibno ležal na tleh. Letalec je svojim na ladji takoj brzojavil podatke o njihovi legi. »Krasin« je nemudoma pohitel v označeno smer, medtem ko je letalo moralo zaslonno pristati in se je pri tem razbilo. Tako je nastala nova skupina ponesrečencev, ki so jo rešili šele nekaj dni kasneje.

Dvanajstega julija zjutraj je »Krasin« priplul do kraja, ki mu ga je bil označil Čuknovski, in tam našel še dva moška izmed onih treh, ki so bili 30. maja krenili peš proti Severnemu rtu. To sta bila Mariano in Zappi. Po dvainštridesetih dneh nečloveških naporov sta napravila komaj kakih štirideset kilometrov dolgo pot. Mariano je imel ozeble noge. Bilo mu je treba takoj odrezati desno nogo, nato pa so ga prepeljali v bolnišnico. Zappi je pojasnjeval, zakaj ni z njima tudi Malmgrena. Dopisnik agencije TASS, ki je bil na ladji, je izjavil:

»Sved je umrl že pred mesecem dni. To, kar je bil sovjetski pilot videl na tleh in imel za tretjega moža, so bile le usnjene

hudi žalitvi. Neki švedski časopis je ponujal deset tisoč kron tistemu, ki bi našel Malmgrenovo truplo in pojasnil skrivnost; na Švedskem so bili namreč pripravljeni sprejeti Malmgrena kot narodnega junaka, njegova nepričakovana izginitev pa je vse močno osupnila.

Nagrade ni bilo treba izplačati. Zappi je kompas odnesel Malmgrenovi materi in ji ob tej priložnosti prisegel, da se ni bil dotaknil telesnih ostankov njenega sina. Mati je bila prepričana v iskrenost njegovih besed in je izjavila, da je Zappi poštenjak.

Švedski major Einar Christell, ki se je bil udeležil reševalnih del in Gösta H. Liljequist, profesor na univerzi v Uppsali, sta

prinesla olajšanje, je ves svoj življenjski čas nekaj oblačil prepuštil italijanskima oficirjema.

Rešeni

»Krasin«, ki se je s svojimi sireni oglašal vsakih deset minut, je 12. julija zvečer opazil dim, takoj nato pa je pristal ob ledeni plošči z rdečim šotorom. Viglieri, Biagi, Cecioni, Trojani in Behounek so lahkega srca zapustili kos ledu, ki jim je bil devetinsirideset dni za ječo. Ko jo Nobile to zvedel, so ga obile solze.

Rusi so pobrali prav vse: ljudi, poškodovano letalo, šotor, opremo... Nekaj časa so reševalne odprave še skušale najti ponesrečence s francoskega hidroaviona in razbitin zrakoplova »Italia«, ki jih je veter zanesel neznano kam. Bilo pa je vse zaman.

Ko se je 31. julija Nobile vrnil v Rim, ga je tam navdušeno pozdravilo dvesto tisoč ljudi. Toda fašistična vlada je obtožila vodstvo ekspedicije, da se je slabo pripravilo na pohod proti Severnemu tečaju in da je edini uspeh v tem, »da je na ledeno ploščo spustilo zastavo in križ, za kar je bilo treba žrtvovati toliko človeških življenj in organizirati mnoge reševalne odprave«.

V skladu z veljavnimi predpisi, da za izgubo ladje odgovarja njen poveljnik, se je tudi Nobile moral zagovarjati pred posebno tehnično komisijo. Bil je že prepričan, da mu komisija ne bo mogla pripisati nobene napake in da ga bo oprostil obtožbe, ko so nenadoma razglasili njegovo priznanje: Nobile je prevzel nase vso krivdo za katastrofo.

Nehvaležnost domovine ga je tako pretresla, da jo je Nobile zapustil in iskal pozabe v tujini.

PRIHODNIČ:
INTERVJU Z NOBILEJEMPOZIV BORCEM
KOZJANSKEGA ODREDA

Skupščina občin Brežice, Krško, Sevnica, Laško, Šentjur in Smarje so sprejele odlok o podelitvi dompicila Kozjanskemu odredu. Povelje bo izdano na dan borca oziroma 2. julija 1967 v Brežicah, ko bo tovariško srečanje in zbor borcev Kozjanskega odreda.

Pozivamo borce Kozjanskega bataljona, Kozjanskega odreda in grupe VOS, ki je delovala na Kozjanskem ter politične aktiviste — ilegalce, da odboru za proslavo sporočijo naslednje podatke: naslov, dan vstopa v NOV, v katero enoto, funkcijo v teh enotah in v katerem času. Prijavijo naj se vsi tisti, ki živijo izven območja navedenih sodelujočih občin.

Odbor za proslavo zbira tudi zgodovinsko gradivo Kozjanskega odreda. Borce prosim, da opišejo in pošljejo spomine in morda ohranjeno dokumentacijo teh enot na naslov:

Odbor za proslavo Kozjanskega odreda
BREŽICE

SLIVOVKO z gradstvom prosim!

OBVESTILO

Prijeten oddih vsem članom Zveze združenj borcev NOV nudi počitniški dom republiškega odbora ZZZB v

GOZD MARTULJKU

- Dnevna oskrba do 3 dni je 40 novih dinarjev, nad 3 dni pa 28 novih dinarjev. Dom je odprt skozi vse leto.
- Prijave sprejema republiški odbor ZZZB NOV Slovenije, Ljubljana, Beethovnova 10 in pristojni občinski odbori: Zveze združenj borcev NOV.

Zdrav gorenjski zrak priporočamo vsem, ki imajo zrahljano zdravje.

LJUBLJANA

Za weekend, za piknik, za kopanje in za izlete v naravo vse v III. nadstropju trgovske hiše

- zložitvi ležalniki (nemški)
- zložitvi fotelji in mize (madžarski)
- zložitve postelje (madžarske)
- gumiirane trodelne blazine (madžarske)
- camp kuhalniki na plin, bencin in špirt
- camp peči (roštilji)
- camp stolčki
- camp kasete za hrano
- kopalni plašči, brisače

nama

LJUBLJANA

KAREL LESKOVEC

IZ ROVT
V PARTIZANE

Med njimi je bilo največ cerkvenih pevcev in prav ti so postali jedro rovtarske bele garde.

Neko mračno nedeljsko popoldne smo se zbrali pri sosedu. V njegovi hiši ni bilo nič manj prostora kot v gostilni. Domačih otrok je bilo, kot bi hrusko otresel — osemnajst sta jih rodili obe Dolenčevi ženi. Starši si zaradi številne družine niso delali prevelikih skrbi — njeno rast so prepuščali naravi in vsemogočnemu. V gozdu je bilo vsak mesec več svežih storov, na vseh koncih se je začelo svetlikati. Večino izkupička za les, ki so ga odprodali od posestva, je odtoklo v rovtarske gostilne. Oba, mož in žena, sta rada pila, medtem ko so se otroci, umazani in raztrgani potikali okrog hiše. Sami so vodili gospodarstvo in gospodinjstvo. Pozimi so spali v hlevu, poleti na seniku. Pijače so imeli doma na pretek. Tako so rasli in tudi dorasli. Gospodar je bil zadovoljen, da smo organizirali zabavo pri njem. Zakaj bi tudi ne bil, ko je imel že pet odraslih fantov in prav toliko deklet, godnih za možitev.

Tisto popoldne se nas je kar precej zbralo v njegovi hiši. Spominjam se Zogarjevih dveh, Rudolfa in Lojzeta, povabil ju je Ivan. Osrednja osebnost pa je bil seveda Ivanov brat — France.

Prav tisto nedeljo dopoldne so Italijani pri cerkvi napravili racijo in odpeljali več fantov in mož v Logatec. Zakaj, tega niso povedali. Med ljudmi je završalo, prišel je čas, da se tudi našim ljudem kaj reče. Ko smo postali dobre volje, smo Rudolf, Ivan in jaz zapeli partizansko: Ko bi vedla, ko bi znala. Sprva ni nihče opazil, da so v pesmi drugačne besede kakor v narodni. Trtoški Jule pa je bil iznenaden in nas je vprašal, od kod nam ta pesem. Takrat je že delal za partizane: povezan je bil z Blaževim Matevžem s Planine pri Zibřah. Vsebinske lepe partizanske pesmi je bila posebno všeč dekletom. Vedel sem, da so se Italijani zaradi racije ljudem zelo zamerili, posebno mladini. Gospodar nikakor ni mogel razumeti, kako da so Italijani začeli kar na lepem zapirati ljudi. Vprašal je Franceta, če Italijani tudi v Ljubljani in drugod počenajo tako. Mladina je takoj prisluhnila, saj je imela v Rovtah le redko priložnost slišati, kaj se godi po svetu. Franceta so ljudje tudi radi poslušali, ker je znal vsako stvar lepo povedati. France je izkoristil priložnost. — Kaj mislite, da so prišli Italijani k nam zato, ker nas imajo radi, je odvrnil gospodarju. — Še kako bomo občutili njihove pesti. Lahko nas napodijo celo na fronto, na delo v Južno Italijo ali pa nas izselijo.

Nekateri so verjeli, večina pa je menila, da se kaj takega ne more zgoditi.

Zogarjeva dva in Ivan so me po zabavi spremili domov. France je še isti večer odšel v Logatec. Vso noč smo prekamrali na peči. Mati nas je prišla poslušati iz svoje kamre. Nazadnje sta vstali še sestra in prisledli. Le oče ni vstal. Govorili smo o partizanih. Mati je o njih prvič slišala več in drugače kot v cerkvi. Partizanstvo se ji ni zdelo nič hudega in pregrešnega. Vedela je, da domači fantje, ki so jo tolikokrat razvedrili s šalami, ne mislijo nepošteno. Zjutraj nas je poslala, naj očetu ne pripovedujemo o teh stvareh.

Zogarjev Rudolf je potem še večkrat prišel k Bončevim. Sestajali smo se in sestajali, naše število pa se ni nikamor premaknilo. Nikomur nismo zaupali, zato se naš krog ni širil, niti se nismo upali z nikomer povezati. France je skoraj vsako nedeljo prišel iz Ljubljane in nam prinesel novic. Povedal nam je, da je v Zibřah precej partizanov, večina njih pa je doma iz Logatca.

K nam domov so vse bolj pogosto zahajali karabinjerji. Največkrat nas je prišel obiskat brigadir Marino, črn, precej visok možakar, resnega obraza, star okoli petinštrideset let, spremljala pa sta ga Markon in Kamilo. Niso prihajali zato, ker bi bili sumili, da se pri nas kaj kuha, ampak zato, ker so menili, da smo njihovi prijatelji. Na videz smo se res dobro razumeli, pa tudi okrog Micke, moje starejše sestre, se je vedno kdo rad smukal.

V vasi, posebno po gostilnah, se je tisti čas veliko govorilo o partizanih. Nadvse glasen je bil Skandrov Jaka. Najbolj pa se je ustil takrat, ko ga je imel pod kapo. Tolkel se je po prsih in kričal: »Italijančki še vedo ne, kaj jih čaka. Bodo že videli, kaj bomo z njimi napravili.«

Za partizane je takrat res delal, kolikor jaz vem, le mesar Artac, in sicer prek Češmelovih fantov iz Logarš, ti pa so bili povezani s Plečnikovimi s Podpeska. Toda Artac ni poznal pri delu nikakršne previdnosti in je kar po gostilnah pobiral od ljudi prostovoljne prispevke za Osvobodilno fronto. Tako se je kmalu znašel v italijanski internaciji.

Zadnje dni marca so partizani ubili Mravljincevo hčer s Podklanca. Obdolžili so jo, da je izdajala. Dekle sem dobro poznal in vem samo to, da je rada hodila s italijanskimi oficirji in da so jo ti večkrat odpeljali z avtomobilom kam na zabavo. Da bi kaj vedela o aktivistih Osvobodilne fronte, se ni nikomur sanjalo in tudi verjel ni tega nihče. Ljudje so jo našli v nedeljo zjutraj na sredi ceste mrtvo. Na prsih ji je ležal papir: Tako se bo zgodilo z vsakim, ki bo izdajal slovenski narod. Nihče ni povedal ljudem, zakaj so partizani dekle ubili, zato je bil učinek na večino prebivalstva drugačen, kot so pričakovali tisti, ki so to storili. V Rovtah, ob meji, ljudje niso imeli za tak greh, če je kakšno dekle rado hodilo z Italijani. To se je dogajalo že pred vojno. Prav zato bi morali partizani ob meji tak ukrep bolj razložit.

(NADALJEVANJE)

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital
TOVARNE Surlanin KAMNIK

nama

nama

TOMŠIČEVA ULICA 2

- kopalke: moške, ženske in otroške
- kopalne kape, copate
- kopalne torbe in torbice za plažo iz slame ter plastike
- slamniki: moški, ženski in otroški
- ženski leseni natikači za plažo
- moški, ženski in otroški higienski leseni sandali
- gumirani čolni za odrasle
- plastični čolni za otroke
- varnostni plavalni pasovi

LJUBLJANA

nesreče

zasutega, kar pa izpod ruševin ni moglo vedno ugotoviti.

Tisti stanovanjci, ki jih je zasulo, naj si čimprej previdno izkopljejo odprtinu za dihanje. Najbolje je, da se pri tem in sploh čim manj premikajo in s tem preprečijo sesedanje ruševin, kar bi jim lahko zaprlo dovod zraka ali povzročilo še nove poškodbe.

Pri reševanju ljudi izpod ruševin je najprej treba ugotoviti, če so ti poškodovani ali nezvestni. Reševalci morajo ponesrečence med dajanjem prve pomoči bodriti, ker s tem omilitjo posledice šoka, ki največkrat zasutega močno prizadeva. Lepa in tolažilna beseda ponesrečencu veliko pomeni.

Prva dolžnost vseh, ki so ostali cel in zdravi, je ugotoviti,

že koga iz svoje skupnosti pogrešajo. Vse pogrešane je potrebno prijaviti reševalcem, če jim sami ne morejo rešiti.

Pri reševanju so stanovanjci porušene zgradbe v veliko pomoč reševalcem, ker poznajo stavbo in stanovanje.

V ruševinah se smejo za drževati samo reševalci z ustreznim orodjem, mehanizacijo in vodniki. Vsi drugi pa naj se zberejo na primernem kraju pod vodstvom poverjenika civilne zaštite ali koga drugega, ki ima primeren ugled in sposobnost za vodstvo. Ta naj jih odpelje na zbirališče za evakuacijo.

Vse za delo sposobne osebe se morajo takoj zglasti na svojem delovnem mestu v enoti civilne zaštite, pri kateri so razporejeni, ali pa se pod vodstvom poverjenika organizirajo v ekipe. (Za prvo pomoč, zavarovanje imetja in reševanje.)

Ponovno nastanitev stavb, ki so manj poškodovane, dovoljuje štab civilne zaštite po strokovnem pregledu, ki ga opravi tehnična ekipa. Ta za stanovanje sposobne stavbe obeleži s primernim znakom ali pa poprejš za silo popravi poškodbe.

Prebivalci naj se zavedajo, da jim zadrževanje na kraju nesreče ni dovoljeno in da je evakuacija obvezna. Evakuirajo pa jih v varne kraje, kjer jim bodo dali prvo pomoč, jih zaščitili in oskrbeli z vsem potrebnim.

Milan Bras

Tanki pod Akropolo

Danski kralj Friderik je pisal sredi aprila svojemu zetu grškemu kralju Konstantinu II.: »Događanje pri vas spravlja v nevarnost vse evropske prestole. Popustite demokratičnim elementom.« Toda Konstantin II. je ravnal po svoji volji in 21. aprila je Grčija, ki je imela po drugi svetovni vojni še štiri leta krvave državljanske vojne, potem pa dolga leta hladnih političnih spopadov, doživela državni udar. Kralj je izigral nasprotnika ter s pomočjo vojske prevzel oblast v deželi. Vse »nevarne« politične osebnosti so pozaprl (približno 5000 ljudi), nekaj so jih umorili. Na atenskih ulicah so se pojavili tanki, v mestih so uvedli »zatemniteve«, ki se je še dobro spominjamo iz druge svetovne vojne, čez nekaj dni je pred kraljem prisegla nova vlada, katere premier je Konstantin Kolias, vsi drugi člani pa so vojski. Namestnik premiera in obrambni minister je general Spandidakis, minister za notranje zadeve in varnost je general Patakos, sekretar kabineta je polkovnik Papadopoulos, komandant atenske garnizona, ki je veliko pripomogel k uspehu državnega udara.

Najprej nekaj o samem udaru. Nekateri viri hočejo poudariti, da je bil kralj Konstantin II. pravzaprav že seznanjen z izvršnim dejstvom, se pravi, da so ga generali obvestili o državnem udaru, nato pa ga prosili, naj stopi na njihovo stran. Polem naj bi se mladi (sedemindvajsetletni) vladar posvetoval s svojo materjo, dokaj nepriljubljeno kraljico Frideriko. Ta naj bi mu svetovala, da se pridruži generalom, obenem pa zahtevala, naj bo v vladi tudi kakšen civilist. Kralj naj bi se potem še popeljal po Atenah, kjer se je prepiral o uspehu udara, nato pa pristal nanj, sprejel vojaško vlado s civilistom Koliasom na čelu.

Resnica je seveda nekoliko drugačna. Upoštevati je treba notranje razmere v Grčiji, položaj kraljevske hiše v njej, pa tudi vpliv tujih sil, se pravi predvsem ZDA, saj je Grčija tudi članica Atlantskega pakta.

Grčija nima velike politično strankarske tradicije. Po državljanski vojni je imela večinoma diktatorske vlade, potem pa je pod premierom Karamanlisom doživela nekakšen »gospodarski čudež«. Dežela si je res gospodarsko opomogla, toda kot pravi napredni politik Papandreu, na račun revežev: »Bogataši so obogateli, reveži pa obubožali.«

Papandreu oziroma njegova Unija centra je zmagala na volitvah leta 1964 s 53 odstotki glasov in 171 sedeži v parlamentu (od skupnih 300). Nova vlada, v kateri je bil Papandreuov sin Andreas minister za ekonomsko koordinacijo, je izvedla nekaj pomembnih gospodarskih in družbenih reform, v zunanji politiki pa si je prizadevala, da bi bila Grčija kar se da neodvisna od Atlantskega pakta. Te stvari niso bile vseh desnčarskim politikom, pa tudi kralju Konstantinu II. ne.

Ko je stari George Papandreu (zdaj ima devetinsedemdeset let) sklenil, da izloči iz vlade obrambnega ministra Garifaliosa, ki je ustanovil tajno vojaško organizacijo »Idea«, je kralj z

Razgledi s 46. vzporednika

raznimi manevri dosegel, da je Papandreu moral odstopiti. Od julija 1965 je imela Grčija nekaj tako imenovanih »kraljevskih« vlad, na katere je nenehno pritiskala masovna opozicija Papandreu. Stari politik in njegov sin (ki je diplomiral nekakrat v ZDA in ki ima ameriško državljanstvo), sta bila čedalje ostrejša v napadih, tako da je bilo Papandreuovo propagandno geslo: »Kdo vlada Grčiji? Kralj ali ljudstvo?« Oče in sin sta obtoževala Konstantina II. nasilja nad ustavo in težnje, da bi Grčijo potisnil nazaj. Včasih je bilo v njuni kampanji slišati tudi besede, iz katerih je bilo mogoče sklepati, da zahtevata republiko. Pri tem je bil sin še odločnejši od očeta.

Zadnjo vlado je vodil Kanelopoulos, vodja manjšinske desnčarske stranke ERE. Vlada ni imela večine v parlamentu in Kanelopoulos je sklenil, da za 28. maj letos razpiše parlamentarne volitve. Trdil je, da je kralj to odobril. Toda na dvoru se je v zadnjem trenutku nekaj naglo spremenilo in sledil je — državni udar.

Konstantinu II. je bilo popolnoma jasno, da bi na volitvah zmagala Unija centra in da bi imel za nasprotnika v vladi spet Georga Papandreuja kot premiera in njegovega sina Andreasa kot ministra. Vedel je tudi, da bi nova vlada utegnila postati še bolj popularna in morda zahtevati vsaj zmanjšanje kraljevih polnočij, če že ne republiko.

Zgodovina Grčije je zelo razgibana in v srednjem veku je bila večinoma pod Turčijo. Ko so Turke leta 1833 pognali iz Grčije, so tri »zaščitniške« velesile — Anglija, Francija in Rusija — sklenile, da bo Grčija kraljevina z negrškim kraljem na prestolu. Najprej je bil grški kralj Bavarec Otto I. Odstopil je moral leta 1862, nato pa so baje na grško prošnjo prišli vladat v Grčijo Danci, in sicer rodbina Glücksburg. Prvi iz te dinastije je bil Georg I., ki so ga ubili, sledil mu je Konstantin I., ki je bil dvakrat izgnan, potem je prišel na vrsto Aleksander I., ki ga je ubila opica. Četrty grški kralj iz danke dinastije je bil Georg II., ki so ga izgnali po letu dni vladanja, ga potem poklicali nazaj in z državnim udarom spet postavili na prestol. Potem je prišla druga svetovna vojna. Leta 1947 je Georg II. umrl in nasledil ga je Pavel, njegov brat, edini kralj, ki mu ni bilo treba pobegniti iz Grčije. Pavel se je oženil s hčerjo zadnjega nemškega cesarja Viljema II. — Frideriko. Imela sta tri otroke: sina Konstantina ter hčeri Sofio (ta se je pred leti omožila s pretendentom za španski prestol Juanom Carlosem) in Ireno. Leta 1964 je Pavel umrl in na prestol je sedel 24-letni Konstantin II., ki se je dotlej ukvarjal bolj s športom, saj je leta 1960 zmagal na olimpijskih igrah in prinesel domov medaljo: iz jadrana.

Najhujši Konstantinov nasprotnik Papandreu je zrasel ob slavnem politiku liberalne stranke Venizelos, ki je pripravil Konstantina I. do odstopa leta 1917. Že leta 1921 je bil štiri mesece v zaporu zaradi članka »Kralj in ljudstvo«. V zapore, so ga metali vsi diktatorji od Pankalosa do Metaksasa. Svoj veliki trenutek je doživel leta 1964, ko je na volitvah zmagala njegova Unija centra.

Kralj ga je izigral s pomočjo generala Grivasa. Ta je leta 1965 »razkrič« zaroto mladih častnikov, ki naj bi delovali proti monarhiji, skušali očistiti vojsko, tako da bi iz nje pometali rojaliste in jih zamenjali s socialisti. Ime tajne organizacije oziroma zarote naj bi bilo Aspidia (»ščit«). V maratonskem procesu so veliko oficirjev obsodili na dolgoletne zaporne kazni.

Toda v državnem udaru so bili — razen malenkostnih izjem pasarnikov — enotni vsi rodovi vojske. Se pravi, da »Aspidia«, če je sploh bila, ni bila tako nevarna režimu oziroma da jo je režim izkoristil kot izgovor za državni udar. Navzlic vsemu temu ubijanju in napletanju pa je jasno, da je imela politika očeta in sina Papandreuja dosti pristašev tudi v vojski. Gotovo bo zdaj sledila čistka v vojski in število zapornikov se bo še povečalo. Obrobna »zanimivost« Konstantin Kolias, sedanjí premier, je bil prej generalni državni tožilec atenskega kasakijekega sodišča, torej tožilec na procesu proti »zarotnikom« iz domnevne ali resnične organizacije »Aspidia«.

Ko so leta 1965 odstranili Papandreu iz vlade, se je Grčija spet približala Atlantskemu paktu in ZDA (nekoč je obrambni minister takele predstavljal grške vojske ameriškim generalom: »Prihajajo, tole je vaša vojska«. Ameriška »kolonija« (uslužbeni ambasade, konzulata, razni vojaški strokovnjaki itd.) v Atenah šteje dva tisoč ljudi in njen »poglavar« — ameriški ambasador Talbott ima tolikšno moč, da lahko preloži zasedanje parlamenta. To se je tudi zgodilo: parlament je namesto 12. aprila zasedal 14. aprila in premier Kanelopoulos sploh ni dal na dnevni red glasovanja o zaupnici vladi, marveč je kratko in malo sporočil, da bodo parlamentarne volitve 28. maja. Medtem pa so izvedli državni udar. Nekaj dni prej je bila v Washingtonu »neka pomembna osebnost z dvora«. Ko se je ta »osebnost« vrnila v Atene, je bilo ameriško Sesto ladjevje že na poti v Egejsko morje... Kralj je dobil ameriško zagotovilo, da se mu ne bo nič zgodilo, četudi bi bilo kaj narobe. Toda tudi sam je poskrbel za to. V ženo domovino Dansko je poslal nad sto tovrstnikov s pohištvom, dragocenostmi in drugimi predmeti, ki so jih sorodniki varno spravili v grad Marselisborg nad fjordom Aarhus.

STANE IVANC

KULTURNI OBZORNIK

Trilogija »Rdeči gardist«

Mislím, da bodo vsi tisti, ki so prebrali prvi dve knjigi romana Miška Kranjca RDEČI GARDIST, z veseljem pozdravili izid tretje knjige tega dela. Pomurska založba v Murski Soboti je namreč nedavno tega izdala tretjo, zadnjo knjigo tega obsežnega pripovednega dela, s katerim je Miško Kranjec posegel v zgodovino svojega rodnega Prekmurja.

Ze samo dejstvo, da je izšel novi roman Miška Kranjca, in tekst, ki opisuje dogodke po prvi vojni, ko se je dokončno odločila usoda koške slovenske zemlje onstran Mure, narekuje, da nanj opozorimo, saj je ta roman, kot je zapisal pisatelj sam, dokončno strgal tenčico romantičnega nadiha z naše preteklosti in prikazal stvari v res-

nični stvarnosti, brez poveličevanja junakov, ki jih Prekmurje sploh nikoli ni imelo in ob sočenju, čeprav mučnem, z resnico.

Kot receno je roman Rdeči gardist roman o revolucionarnem vrenju v Prekmurju neposredno po prvi vojni, roman o silnicah, ki so odločale o usodi te zemlje. Kaj vse se je v teh revolucionarnih dneh dogajalo po Prekmurju, opisuje predvsem prva knjiga. Jasno je, da madžarska oblast, ki se Prekmurju kljub izgubljeni vojni ni nikoli odrekla, storila vse, da bi proletarsko revolucijo zatrla. Pri tem pa so se seveda izkazali tudi nekateri domačini, ki so ostali zvesti ideji dokončne povezanosti Prekmurja s svetostefansko krono. Pri tem je treba upoštevati, da je Prekmurje

bilo skoraj brez slovenske inteligence. Tisti redki duhovniki, učitelji in uradniki, ki so bili slovenskega rodu, pa so se seveda nujno prištevati med Madžare. Šele s proletarsko revolucijo se je začela med prekmurskim ljudstvom močnejše prebujati narodnostna zavest in so se rodile prve zamisli o združitvi Prekmurja z matično domovino.

V prvih dveh knjigah nam je torej pisatelj prikazal revolucionarno vrenje, prebujanje narodnostne zavesti, prve težnje po priključitvi Prekmurja k Jugoslaviji, pa tudi reakcijo madžarskih oblastnikov, ki so k vso zadušili vsa uporiška in revolucionarna dejanja. Pri tem pa se je vendarle začela odločati tudi usoda pripadnosti tega ozemlja, čeprav so tedanje slovenske oblasti imele prav malo poslušna za prekmurske ljudi. Poskus jugoslovanske vojske, da zasede Prekmurje, se je ključno končal in so se morale čete umakniti. Vtem pa je na Madžarskem prišlo do revolucije in predaje oblasti levici. To je imelo za posledico, da se je vsaj začasno madžarska oblast v Prekmurju še bolj utrdila. Toda prav iz Prekmurja sta izšla dva poskusa buržoazne protirevolucije, ki naj bi se razširila na vso Madžarsko. In prav to je bilo usodno za Prekmurje. Socialistična madžarska oblast je utrdila z zmago nad protirevolucionarji svojo moč, kar ni bilo pogodu antantnim velesilam. V želji, da bi čim bolj okrnile Madžarsko in levičarsko vlado, so odločile, da Prekmurje pripade Jugoslaviji. O vseh teh zadnjih dogodkih pa pripoveduje tretja knjiga Rdečega gardista.

Ze iz prikaza te vsebine izhaja, da gre za zgodovinski roman, v katerem prevladuje pripoved o zgodovinskih dogodkih nad literarno umetniškim oblikovanjem. Opis zgodovinskih dogodkov, družbeno politične analize, pisateljeva razmišljanja potiskajo v ozadje umetniško oblikovanje, kreativno pisateljevo pripoved. Tako je Rdeči gardist manj pomemben po svoji estetski strani, kot literarna umetnina, bolj pa kot realistična podoba resničnih dogodkov z družbenimi analizami in odkrivanjem resničnega ozadja. Jasno pa je, da gre za izredno zanimivo pripoved, ki čeprav morda v tretji knjigi malce dolgozveza, bralca vedno pritegne, dokler se ne prebije do konca skoraj 700 strani obsežne knjige. Prav gotovo bo bralec iz Kranjčeve knjige spoznal več kot iz vsakega zgodovinskega traktata o dogajanju v Prekmurju in njega usodi po prvi svetovni vojni. R.

TUDI TA DVA MLADA JEZDECA STA SODELOVALA PRI KURIRČKOVI POSTI

Kurirčkova pošta v Zagradcu

Cetrtek, četrtega maja 1967. Po dolgih dneh dežja je spet posijalo sonce in dan je bil kot naročen za sprejem »Kurirčkove pošte«. Sprejeli so jo v Zagradcu ob Krki, ljubki vasi, kjer je bil med vojno nekaj časa štab 7. korpusa, v okolici pa so divljali hudi boji vse od spomladi 1942 dalje do konca vojne.

Solarji so pod vodstvom učiteljskega prireditelja kratek program; peli so partizanske pesmi in deklamirali, šolski upravitelj pa je govoril. Medtem je delegacija pionirjev prižgala sveče na dveh skupinskih grobovih padlih partizanov na va-

škem pokopališču. Prebrali so tudi pismo tovarišu Titu.

Slovesnost je bila prisrčna in domača, pravi partizanski miting.

Pošto je pripeljal kurirček kar z vozom, torbico je imel skrito pod slamo za sedevom, za primer, če bi ga kje ujela kaka »zaseda« in ga preiskala. Dva fantiča pa sta potem na konjih obiskala več spomenikov in grobišč padlih v okolici. Medtem so drugi pionirji obiskali borce po vaseh in poslušali njihovo pripoved.

V Zagradcu je pošta prenočila, zjutraj pa so jo odnesli dalje po določeni poti. MP

»INDUPLATI«

JARŠE pošta Domžale

Bodite moderen nomad. Po dopustu se boste srečni spominjali na prelepe dni, ki ste jih preživeli pod platneno streho.

INDUPLATI V JARSAH

Kdo? Tudi vi!
Kaj? Lahko preživite svoj letni dopust
Kje? Kjerkoli!
Kdaj? Ko vam vreme in čas ugajata
Kako? Najceneje

POD INDUPLATI ŠOTOROM

Partizanska ljudska pesem

MARIJA DRNOVSEK:

OBROČ

Fantje, petnajst nas je,
petnajst partizanov,
in njih je samo — tristo,
tristo cigancov.
Tristo jih trepeče.
Strah nazaj jih vleče...
A mi na nje!
Juriš! Juriš! !

Dan bo vroč.
Ozek je obroč,
a treba je proči!
Proč od tod!
Svoboda posod,
le tod, le tod
jedten obroč.
Boj je vroč.

V strelce, v zaklon!

Vsak se postroji,
vsak se podvoji,
vsak se potroji!!
Puška postane mitraljez
in vse počez
kost, mort, kost!
Puška postane top
in vse naokrog
kakor snop
pada sovrag.

Iz zaklona se dvigne Srnjak:
Juriš, juriš, juriš!!
In tedaj strelci
vsj kot vrelci
moči in poguma
do brezuma
— kajti širok je obroč —
se zapodimo,
zavalimo
z bombo, z nožem, z roko
vanje, kakor kdo more.
In brez opore

njih tristo
kot mehko testo
se uda le toliko,
da potisnemo skozi.

MARIJA DRNOVSEK:

Tine, Tone, Jurij, Meta,
pionirska to bo četa,
in tovariši ostali
kolo bomo zaigrali!

Tovariš Tine, ti boš Tone
in upravljal boš kanone.
Tovariš Tone, ti boš Tine,
na cesti boš polagal mine.

In Petrček junak bo cel,
sam nosil bo topovsko cev.
Kurir bo Janez, jaz bombaš,
a Jurij bo poveljnik naš.

In Jelka nom bo komisarka,
perica naša naj bo Darka.
In kuhar bo sosedov sin,
zdravnik tovariš bo Martin.

V tili lozi
potem se preštejemo
te: se veselo nasmejemo:
petnajst nas je še!

PIONIRSKO KOLO

To, mislim, je že cela četa.
Se bolničarka naj bo Meta.
In kot dobri partizani
orožje naredimo sami.

Zdaj pa v lozo brž hitimo,
da skribež polovimo;
in postavimo zasede,
da sovražnik naš se zmede.

Zdaj, tovariši, vsi v stroj,
da odpravimo se v boj!
Položaje zavzemimo,
pred premočjo ne zbežimo!

Postojanke razpodimo
in domove si rešimo!
Juriš, juriš nad sovraga,
jutri bo že naša zmag.

Imel smo ljudi...

ALOJZ SMOLIC

Komaj je vzbrela pomlad, že je odjeknila vest, da je hrastniški rudnik zahteval novo žrtev. Umrl je Alojz Smolic, star 38 let. Izšel je iz zavezne rudarske družine, ki se je že leta 1941 opredelila za NOB. Brat Slavko je leta 1942 padel kot talec. Očeta, mater, Lojzeta in brata Draga so odpravili v koncentracijsko taborišče Auschwitz, kjer sta oče in mati ostala za vedno. Po osvoboditvi se je Lojze z bratom Dragom vrnil na prazen dom. Drago je takoj stopil v JLA, Lojze pa je odšel v uk za ključavničarja na Čisto. Pozneje je ustvaril družino in ji želel lepe življenje, kot ga je imel sam.

Vsi, ki smo ga poznali, zlasti njegovi tovariši iz taborišča, ga bomo ohranili v trajnem spominu.

VID DROBNIČ-FIFEK

Je težko preživel številno družino. Vido je bil dober učenec na domači osnovni šoli. Pá si je moral že v zgodnji mladosti sam služiti vsakdanji kruh. Vojna mu je, kot mnogim, prekrizala lepe načrte za življenje.

Leta 1942 se je povezal z NOB in s svojim očetom delal na domačem terenu. Kmalu so ju aretirali. Očeta so odpravili na Rab, njega pa kot mladoletnika izpustili. Oče je kasneje na Rabu umrl. Vido je še krepkeje zagrabil za delo za NOB. 9. septembra je odšel v partizane v 8. brigado, nato pa v Notranjski odred. Napredoval je v obveščevalca pri KNOJ. Tudi po osvoboditvi je ostal v enotah KNOJ. 1. decembra 1945. Nato je bil komandir industrijske zavodske milice v predmestju in tiskalnici Tržič, do novembra lani pa strojniki v hidrocentralah podjetja.

Ivala bi, Vido, za tvoje nesebično in pošteno delo!

PEPI STAJNAR

Kot žrtev prometne nesreče je preminil 22-letni Pepi Stajnar, sin znanega partizana iz Kota na Korškem Jožeta Stajnarja-Goga. Četrto otrok se je rodilo Stajnarjevi na njuni domačiji, ki ji pravijo po domaćem pri Pečniku v Kotu in skrbna starša sta jih vzgojila v prijubljeno kmečko mladino. Stari Stajnar je po hudih bojih za svobodo na Dolenskem in pri Ljubljani zapopal, kot njegova žena Francka, v srečno življenje sredi svojih otrok. Toda usoda je kruto posekala mlado življenje Pepija.

Na zadnji Pepijevi poti so se zbrali vsi, ki so ga poznali in ga imeli radi. Hudo je bilo sveto od sina pristnika Kotljarija, delovnih, iskrenih in prekaljenih s trdim kmečkim delom. Hudo je bilo slovo od marljivega delavca, ki je rad prisrčno na pomoč vsakomur, ki je bil v stiski. Posloviti se je prišel tudi ves kolektiv Godnega obrata Ravne, kjer je Pepi delal. Kot oče je namreč trdil, Pepi odšel za kruhom med gozdne delavce. Potem ko so utihle žalostinke, je zapela motorna žaga in čez cesto je padla mlada smreka, simbol Pepijeve mladosti in njegovega poklica. Pepi počiva sredi smrekovih in bukovih gozdov in sredi ljudi, ki so ga iz srca ljubili.

Pojasnilo

V prejšnji številki našega lista je izšel moj prikaz knjige Vlada Strugarja »Osvobodilna vojna v Jugoslaviji«. V njem sem zapisal tudi nekaj pripomb na račun piscev, zraslih okoli Vojnogodovinskega inštituta, oziroma na račun njihovega opravljanja NOB v Sloveniji, kot tudi na račun premajhne povezanosti te ustanove z republikanskimi središči.

Pri vsem tem nikakor nisem imel v mislih zadanega stanja, kot tudi ne dejavnosti skupine sodelavcev tega inštituta v Ljubljani. Da skupina sodelavcev že vrsto let deluje uspešno in temeljito in pomeni povezavo inštituta z znanstvenimi ustanovami te vrste v Sloveniji. Zato se moje pripombe nanašajo predvsem na preteklost, nikakor pa ne na vrstne izdaje inštituta v sedanjosti.

Zapisal sem tudi, da je NOB v Sloveniji v tej knjigi opisana samo na osmih straneh, če seštejemo vse nad pol strani obsegajoče sestavke. Dejansko, če pa upoštevamo vse po 3-5 vrstic obsegajoče delce, je NOB v Sloveniji posvečeno več prostora. Nekoliko nerazumljivo je opisano le zadnje razdobje vojne v Sloveniji. V celoti pa je po mojem mnenju knjiga velik korak naprej v približevanju tistemu, kar bi radi.

MP

Jasne in odločne besede komunistov v naši armadi

Dne 24. aprila so imeli komunisti ljubljanskega vojnega področja redno konferenco. Vsak nepristranski poročevalec, ki bi se je udeležil, bi bil verjetno prijetno presenečen nad organizacijo, saj je konferenca potekala točno po načrtu, govorniki so razpravljali predvsem o važnih načelnih zadevah, ki se nanašajo na življenje in delovanje mnogih pripadnikov JLA. Tako bi bila konferenca lahko za zgled mnogim drugim, kjer včasih razpravljajo o vsem drugem, samo o tem, o čemer bi morali, bolj malo. Očitno je dejstvo, da so v armadi zbrani komunisti z dolgoletnimi izkušnjami in trdno idejno podlago.

Razprava je pokazala, kako vplivajo sedanja reformna prizadevanja na dejavnost komunistov v armadi.

Naša armada ima v glavnem dvojno nalogo: v miru učiti in vzgajati množico mladih ljudi v socialističnem duhu in jih usposablja za obrambo domovine. Ta naj bi bila v dveh oblikah: v vseljudski teritorialni vojni proti tujim napadalcem in v močni, udarni redni armadi, ki je pripravljena in sposobna bojevati se vseh psov.

Marsikomu se zdi nesmisel, če vojak trdi, da je proti vojni, kar je bilo slišati na konferenci. Toda to so vojaški komunisti, ki se dobro zavedajo, da je vojna nasilje in preživet način reševanja sporov. Le zaradi drugih, ki hlepijo za tujim imetjem in se zavedajo, da na lep način ne bodo prišli do nje, je armada potrebna še zdaj.

Komunisti v armadi so se odločno postavili na stran sklepov IV. plenuma, reforme, tako gospodarske kot družbene. Ne more biti komunist, kdor je proti reformi ali pa je zanj samo z besedami, dela pa drugače. Pri prizadevanjih za uveljavitev reforme pa bo naprednim silam nasprotovalo neznanje, konservativizem in primitivizem pri delu članstva.

Konferenca je pokazala, da so v vojski že zdavnaj ovrgli mnenje, da se reforma vojske ne tiče. Včasih je bilo med delom vodilnih ljudi vse preveč miselnosti, da je ZK samo vzvod za upravljanje, vse preveč je bilo »dvotirnostni«, ZK se je vmešavala v del poveljstvenih organov, ob tem pa ni posvečala vse pozornosti svoji poglavitni nalogi, idejnemu in političnemu izobraževanju članstva. Popolnoma vseeno je, če nekdo ne ločuje nalog ZK in države, v tem primeru poveljstva, iz neznanja ali birokratsko-etatiščne miselnosti. Včasih se zgoji, da se tudi dolgoletni člani

ZK krčevito oklepajo stare miselnosti in se zlepa ne prilagajajo novim, naprednejšim tokom, kakršna je naša reforma.

Govoril so tudi o reorganizaciji v ZK in ugotovili, da poteka veliko prepočasti. Ni najbolj važno, ali naj šteje ena organizacija 50 ali 100 članov, in koliko naj bo v zvezi s tem osnovnih organizacij v neki enoti, ampak kaj, kako in kje delati.

Govorniki so nastopili proti

mehaničnemu prenašanju vojaških delovnih navad ali tako imenovanemu »drilu«, ki mora izginiti iz naše vojske, vojske samoupravljalcev, seveda ne na škodo zavestne discipline, ki mora postati temeljno vodilo v vojski. Načela vojaškega podrejanja pa nikakor ne morejo biti kulisa, za katero se skriva neznanje posameznikov.

Polkovnik Franc Sotlar je poudaril, da je največja moč naše ZK v ideološki vzgoji. Zares dober komunist je lahko

samo tisti, ki ima trdno idejno-politično podlago. Le tako je sposoben sam odločati v kritičnih trenutkih pravilno. Socializem v svetu in pri nas je nujnost, je družbeni red, ki se razvija in krepi ne glede na morebitne neuspehe in umike. Zato ga posamezniki ali ožje skupine ljudi ne morejo onemogočiti, čeprav mu lahko škodujejo. Praksa je pokazala, da je vsakdo, pa čeprav je imel v preteklosti velike zasluge, sam po sebi odpadel, če se je obrnil proti socializmu. Take primere poznamo po vsem svetu, pa tudi pri nas.

Jasne in odločne besede, ki so jih izrekli komunisti iz vojske, so razveseljiv pojav, in lahko smo prepričani, da jih bodo tudi uveljavili v vsakdanjem delu pri svojem težkem in odgovornem poklicu. MP

Prodemska kava OSVEŽITA 2X kava

Delovno posvetovanje v Celju

»Resolucija VII. plenuma CK ZKS, jasne besede tovariša Tita o položaju in nalogah borcev ter sklepi zasedanja IK CK ZKJ so nam dali moralno spodbudo in trdno oporo.« je bilo slišati iz ust predstavnika republiškega odbora ZZZ NOV na razširjeni seji celjskega občinskega odbora ZZZ NOV dne 27. aprila. Eden izmed govornikov pa je dejal, da so člani ZZZ že dolgo pričakovali nekaj takega, da je bila razprava o zadevah borcev na najvišji ravni že dolgo potrebna, saj se je vse preveč govorilo in tudi pisalo o borcih v slabem pomenu besede, češ da imajo razne privilegije.

Na seji so predvsem govorili, kako bi kar najhitreje uresničili vse, kar so si zadali kot nalogo na raznih prejšnjih skupščinah in kar je potrdila tudi resolucija VII. plenuma. Udeležencem so že prej razdelili strnjen referat s podatki o stanju v ZZZ celjske občine. Med drugim je v njem nekaj tudi o stanovanjski graditvi. Iz njih se vidi, da je razmeroma precej

borcev dobilo ali stanovanje ali posojilo, kar pa še ne pomeni, da imajo vsi dobra stanovanja. Iz razprave smo posneli, da je še nekaj borcev, ki so potrebni novega, boljšega stanovanja, pa tudi več kmetov, ki bi potrebovali posojila za popravilo lastnih hiš. Letos bodo kmetom na primer razdelili 13 milijonov, od tega jih bo 6 dal republiški odbor, 7 pa občina.

Na seji so se precej obširno pogovorili o delu muzeja revolucije, ki je v zadnjem času navezal zelo dobre stike s šolami. To sodelovanje se je izkazalo kot zelo dobra oblika, zlasti pri pouku zgodovine NOB. Samo v zadnjih treh mesecih je poslušalo magnetofonske trakove s pripovedovanjem borcev in odločilk iz zgodovine NOB več kot 12.000 otrok. Muzej je namreč posnel 15 trakov, počasi pa bodo spravili nanje (če bodo na voljo sredstva) prikaz vsega muzeja. Šole imajo tudi, učne ure zgodovine NOB v muzeju. Pokazalo se je, da kljub očitkom, kako posamezni prosvetni delavci

nimajo posluha za zgodovino NOB, ti dejansko lahko zelo uspešno sodelujejo z muzeji, samo če nekdo z njimi naveže tesne stike in jih zna pridobiti. Zato je tudi v Celju zadnje čase precej naraslo zanimanje za muzej, med prosvetnimi delavci.

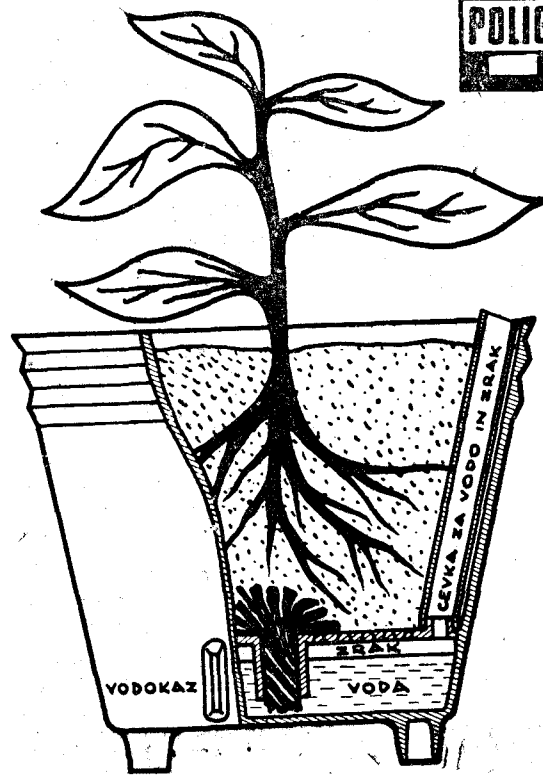
Precej obširno so razpravljali tudi o delu ZROP, posebno pri strokovni vzgoji članstva. Udeležba pri vseh oblikah te vzgoje, posebno pa pri predavanjih, je slaba. Predavanja bo treba nadomestiti z drugimi, bolj nazornimi oblikami: razstavami, prikazovanjem filmov itd. Krivda za tako slab obisk je v preveč šablonskem podajanju snovi, pa tudi v sami snovi, ki je večkrat namenjena predvsem poslušalcem iz redne vojske. Toda večina rezervnih oficirjev in podoficirjev bi v primeru vojne služila v krajevnih enotah in bi bilo zanje bolj primerno, če bi poslušali predavanja o partizanski vojni.

Slišati je bilo mnenje, da bi morali v skladu z ustavnimi določili, da je narodna obramba dolžnost vsakega občana, urediti tudi dolžnost do strokovnega izobraževanja rezervnih oficirjev in podoficirjev. Ta bi morala postati obvezna, ZROP pa bi bil predvsem organizator skupinskega pouka za lažje in uspešnejše učenje. Člani ZROP, ki so bili vestni pri izobraževanju, pa so premalokrat nagrajeni za to z napredovanjem.

Predvsem pa bi se morali vsi zavedati, da narodna obramba ni samo v pristojnosti JLA in zveznih organov, ampak tudi dolžnost vseh bosameznikov in voljenih teles od občine in krajevne skupnosti navzgor, prav tako pa tudi vseh družbeno političnih organizacij. MP

NOVOST! NOVOST! NOVOST!

Cvetlični lonček, ki zagotavlja življenje cvetlic tudi ob vaši daljši odsotnosti, je novi izdelek

POLIGALANT - Volčja Draga

Nova Gorica - Tel. 21-314, interna 3

Lončki so različnih velikosti in oblik. Njihova posebnost je v tem, da imajo v spodnjem prostoru vodo, ki po posebnem sistemu pronic v zemljo in jo ovlažuje. Povprašajte po njih v vaši trgovini!

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital TOVARNE SVILANIT KAMNIK

Kupi, uporablja in odplačuj!

NE ODLAŠAJTE Z NAKUPOM!

Po najugodnejših cenah nudimo: pralne stroje, peč in štedilnike na trda goriva, plin, električno in kurilno olje, hladilnike, ločilce za parket, mešalce pišč, radio in TV aparate, šivalne stroje, motorna kolesa, bicikle, fotografske aparate, preproge in drugo. POTROŠNIŠKO POSOJLO Z ROKOM VRAČILA 24 MESECEV ODOBRIMO TAKOJ OB NAKUPU. Zato obiščite naše trgovine: ELEKTROMATERIAL, ZELENINA, DROGERIJA, TIP-TOP, KONFEKCIJA IN OBLACILA v Kamniku. Tudi v ostalih trgovinah so cene konkurenčne pri živilih, posteljnini, kozmetiki, tekstilu, pleteninah, galanteriji, izdelkih iz plastičnih snovi in drugem blagu. PRI PLAČILU V DEVIZAH 10% POPUSTA.

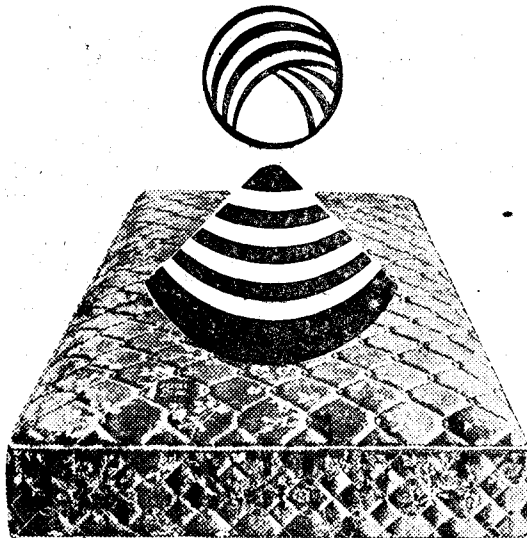
TRGOVSKO PODJETJE

»KOČNA« Kamnik

Z NOVIM ZNAKOM »JOGI« TUDI NOVOST »MEBLO« NA PODROČJU VZMETNIC

Jogi DE LUXE

PREŠITA VZMETNICA

JOGI-DE LUXE VAM NUDI:

POČISTEN KER JE PREŠITA IN IZREDNO UDOBNA - HIGIENO KER IMA DVE PLASTI »PRENA« MATERIALA, KI DIHA Z VAMI - TRAJNOST KER JE TEMELJITO PROJEKTIRANA IN SKRBNO IZDELANA IZ NAJBOLJŠIH MATERIALOV - ELEGANCO KER JE UPORABLJENO BLAGO ORIGINALNO V BARVNI IN VZORNI - JAMSTVO KER »JOGI DE LUXE« JE IZDELEK »MEBLO«-»MEBLO« PA JE POJEM KVALITETE

ORIGINALNE VZMETNE VLOŽKE »JOGI« PROIZVAJA SAMO »MEBLO« TOVARNA POHIŠTVA-NOVA GORICA

ALFA STUDIO - 87 - TV 15-4

ŽIVINOPROMET GORICA

NOVA GORICA

NUDI V SVOJIH POSDOVALNICAH KVALITETNO MESO VSEH VRST IN MESNE IZDELKE

PRAVNA POSVETOVALNICA

A. D. Ilirska Bistrica, M. A. Ljubljana — Skoraj hkrati smo dobili dve pismi, ki sta si po vsebini močno podobni, problem, ki ga načenjata, pa je skorajda isti. Zato naj obojema odgovorimo skupaj. Gre pa za to, da so tisti, ki so že sami po sebi dovolj prizadeti, zaradi nepoučenosti ali nerodnosti še

padlo. Zaradi tega ni uveljavljaj zahtevka po odškodnini, čeprav je bil sam pri sebi prepričan, da bi mu vendarle šla kaka odškodnina za tako hudo poškodbo. Pred kratkim je videl nekega drugega delavca, ki se je tudi ponesrečil pri delu. Čeprav je dobil znatno manjše poškodbe kot on, pa je

je zaradi svoje invalidnosti dvakrat prizadet, sprašuje, ali lahko kaj uveljavlja, čeprav doslej ni ničesar zahteval od podjetja.

Vsekakor je treba vedeti, da ima vsak delavec, ki se je ponesrečil pri delu, ne glede na to, da je socialno zavarovan, da dobi pokojnino, da ima pravico do brezplačnega zdravljenja in še druge ugodnosti po določilih naše zakonodaje, pravico zahtevati tudi ustrezno odškodnino od podjetja, pri

dobno). Seveda pa je osnovno vprašanje, v katerih primerih je mogoče to zahtevati. Res je, da morda pred desetimi leti sodna praksa ni bila tako jasna, kot je danes, čeprav tudi danes ni povsem enotna. Vse, kakor pa ima delavec, ki se je ponesrečil pri delu, pravico zahtevati povračilo vseh izdatkov in odškodnino, če do nesreče ni prišlo izključno po njegovi krivdi in če je mogoče podjetju oziroma gospodar-

TEŽAVE VOJNEGA INVALIDA

enkrat udarjeni, ker niso pravočasno uveljavili svojih pravic.

Prvi tovariš piše, da se je že leta 1957 ponesrečil pri delu, ko so se nanj zvrnili hlodi in ga poškodovali. Postal je hrom od pasu navzdol in priznan za invalida prve stopnje. Sedaj prejema pokojnino in invalidnino ter dodatek za tujo pomoč. Bil pa je borec NOV, zato ta pokojnina ni najnižja (57.000 starih dinarjev, 26.000 starih dinarjev in 10.000 starih dinarjev). Po vrnitvi iz bolnišnice se je pri nekem advokatu z Reke pozanimal, če lahko zahteva od podjetja, pri katerem se je ponesrečil, kako odškodnino. Odgovor, ki ga je dobil, je bil tak, da nima pravice ničesar zahtevati, če je dobil vse, kar mu je pri-

vendar dobil kar primerno odškodnino. Zato bi rad vedel, ali lahko danes še karkoli zahteva od podjetja, pri katerem je bil zaposlen.

Drugi tovariš, ki je vojni invalid, pa si je pri delu poškodoval levo roko, tako da je sedaj še bolj prizadet, ker se zaradi invalidnosti noge ne more z levo roko opirati na palico, ki mu je vendarle potrebna. Tudi on ni ničesar uveljavljal, ker so mu rekli, da je nezdgo zakrivil po lastni malomarnosti. Sam pa je prepričan, da vendarle ni bil vsega sam kriv in da vendar stroj ni bil zavarovan tako, kot bi bil moral biti. Po njegovi nesreči so namreč stroj takoj nekaj predelali in ga zavarovali, da ne bi prišlo do podobnih nesreč. Tudi ta tovariš, ki

katerem je bil zaposlen. Kaj obsega ta odškodnina, je lahko prav različno, in tudi zneski, ki jih uveljavlja delavec, so lahko različno visoki. Tako je mogoče zahtevati odškodnino za trajne posledice, ki so pri tistem, ki je bil že prej invalid, celo toliko večje, kot pri drugem, ki je drugače zdrav. Nadalje je mogoče zahtevati odškodnino za bolečine. Prav tako je mogoče zahtevati izgubo služnika, kajti nadomestilo, ki ga izplačuje zavod za socialno zavarovanje, ni enako tistemu znesku, ki bi ga bil delavec zaslužil, če bi bil delal. Nadalje je mogoče zahtevati povračilo tistih izdatkov, ki so bili zvezani z nesrečo, in ki jih zavod za socialno zavarovanje ne povrne (tuja pomoč, boljše prehrana, prevozi in po-

ski organizaciji le dokazati do- ločeno krivdo oziroma opusti- tev potrebnih varnostnih ukre- pov. Pri tem včasih, zadošča že sorazmerno majhna opu- stitev oziroma kršitev tehnično varnostnih ukrepov. Rok za uveljavljanje odškod- ninskih zahtevkov pa znaša le tri leta. Po tem roku odškod- ninski zahtevki zastarajo. Pone- nesrečenec seveda lahko tudi po preteku zastaralne dobe toži, vendar se bo toženo pod- jetje uspešno branilo, češ da je zahtevek zastaran. Jasno je torej, da po več kot desetih letih tovariš A. D. ne bo mogel več uspešno uveljavljati od- škodnine, medtem ko bi to- variš M. A. še imel možnost. Dokazati pa bo moral, da ne- sreče le ni zakrivil izključno sam.

Ob 9. maju — prazniku mesta Ljubljane — spominu na velike dni našega mesta pred dvaindvajsetimi leti, ko je Ljubljana zadihala v svobodi, pošiljamo plamteče in borbene pozdrave vsem borkam in borcem nekdanjih partizanskih enot, delovnim ljudem in kolektivom ter vsemu prebivalstvu našega mesta

Mestni svet ljubljanski
Skupščina občine Ljubljana-Bežigrad
Skupščina občine Ljubljana-Center
Skupščina občine Ljubljana-Moste-Polje
Skupščina občine Ljubljana-Šiška
Skupščina občine Ljubljana-Vič-Rudnik

*Za soncem (ki je zastoj)
greje najceneje*

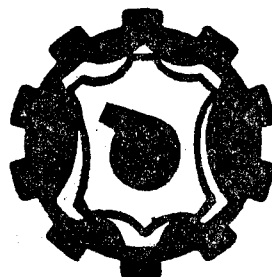
velenjski lignit

DANDANES MORA BITI VSAKDO EKONOMIST... DOBER EKONOMIST PA VE, DA JE TREBA KUPITI PREMOG SAJ SE OSUŠENEMU PREMOGU IZDATNO POVEČA **ZDAJ** KALORIČNA VREDNOST

Šest razlogov v prid velenjskemu lignitu:

- izredno ugodna cena
- velik izkoristek
- minimalna količina pepela
- ne povzroča smrada
- ima visok plamen
- prijetna toplota

Predno se boste morebiti odločili za kakšno drugo kurjavo (pa naj bo še tako moderno), si zapomnite: NI VSE SLABO, KAR JE V RABI ŽE STOLETJAJ!

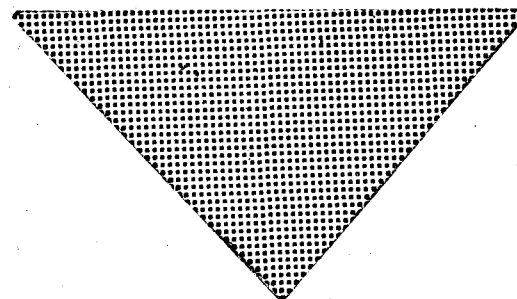

INDUSTRIJA USNJA,
KEMIČNIH IZDELKOV
IN PLASTIČNIH MAS

Standard

Kranj

Savska cesta 20 a

VAM NUDI:

- umetno usnje — VIST v standardnih in modnih barvah
- vse vrste zgornjega usnja
- in kemična pomožna sredstva

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE, CENIKE IN PONUDBE

Želite potovati na dopust

- UDOBNO
- HITRO
- POCENI

Vse tri želje se vam bodo izpolnile, če boste potovali z avtobusi podjetja

Avtobusni promet Maribor

Podjetje povezuje štajersko in jadransko obalo z naslednjimi linijami:

● MARIBOR—CELJE—NOVIGRAD—ROVINJ

z odhodom iz Maribora ob 9.00 uri in povratkom iz Rovinja ob 12.45 uri, Poreča 13.45 in Novigrada 14.15 ur. Avtobus vozi vsak dan od 15. junija do 15. septembra.

● MARIBOR—OPATIJA—RIJEKA—CRIKVENICA—NOVI

z odhodom iz Maribora ob 5. uri in povratkom iz Novega 13.30, Selc 13.40, Crikvenice 14.00, Rijeke 15.00 in Opatije 15.20. Avtobus obratuje vsak dan od 15. junija do 15. septembra.

● MARIBOR—KOPER—PORTOROŽ—PIRAN

z odhodom iz Maribora ob 4.20 in 7.00 uri in s povratkom iz Pirana ob 14.05 in 18.00, iz Portoroža 14.13 in 18.06 in Kopra ob 14.41 in 18.36 uri. Avtobus z odhodom iz Maribora ob 7.00 in povratkom iz Pirana ob 14.05 vozi vsak dan preko celega leta, medtem ko avtobus z odhodom iz Maribora ob 4.20 in povratkom iz Pirana ob 18.00 uri vozi vsak dan od 15. junija do 15. septembra.

● MARIBOR—ZADAR—VODICE—ŠIBENIK—SPLIT—MAKARSKA

Avtobus vozi iz Maribora vsak dan ob 17. uri in se vrača iz Makarske vsak dan ob 17. uri, Splita 18.45, Šibenika 20.15, Vodice 20.35 in Zadra ob 22. uri. Progo vzdržujemo v kooperaciji s podjetjem »Ljubljana-Transport«. Avtobus obratuje v času od 20. junija do 5. septembra.

● MARIBOR—KOPER—POREČ—PULA

z odhodom iz Maribora ob 10.25 in povratkom iz Pule ob 8.10, Poreča 9.25, Kopra 10.15. Avtobus obratuje vsak dan preko celega leta, progo vzdržujemo v kooperaciji z podjetjem »Ljubljana-Transport«.

Na vseh linijah vozijo najmodernejši avtobusi turistične izvedbe, vozovnice in rezervacije si lahko priskrbite na naših potniških blagajnah mesec dni pred začetkom potovanja. Rezervacije vrši naša potniška blagajna tel. 21-275, Maribor.

MILE PAVLIN: SOŠOLCI

Kaj je zdaj s tistim oddajnikom, ki ste toliko govorili o njem?

Komandantov glas je že izgubil višino in zdaj je govoril že mirno.

»Po vsej verjetnosti je skrit v zvoniku, toda dokazati ne moremo. Kaplan ima prste vmes. V vasi deluje tajna organizacija, vsi vaščani, ženske, stari in otroci vohunijo in prenašajo pošte, hodijo v postojanke...«

»In vi gledate vse to?« je preteče rekel komandant.

»Prosili smo že za dovoljenje, da napravimo preiskavo in zapremo kaplana, pa nam niso dovolili, češ da ni še popolnoma dokazano in da bi v primeru neuspeha izkoristila vse skupaj sovražna propaganda...«

Komandant je zinil nekaj nespodobnega in ježno požugal pestjo.

»Koliko potrebujete, da bi razčistili vso zadevo? Časa in ljudi?«

»Kar takoj gremo lahko tja. V eni noči in enem dnevu bi bili gotovi. Potrebujemo pa najmanj bataljon vojske za zavarovanje. Samo dovoljenje nam priskrbi ali pa pismen ukaz, da lahko ukrepamo.«

»Kdo lahko da dovoljenje?«

Savo je povedal naslov visoke politične ustanove in osebe, ki jo vodi.

»O mraku se oglasi, da ti povem, če smo dobili soglasje. Razumel?«

»Razumel,« je veselo rekel Savo. »Tudi meni se je vse skupaj že zdelo preneumno. Da nas takie kaplanček tako dolgo vodi za nos in se skriva za nevednostjo vaščanov! Celo jaz sem imel dolgo o njem dobro mnenje, tako sladko je znal govoriti. Najbrž je tudi onim tam na vrhu zamislil oči s svojim govoritvenjem in domoljubnimi gesli...«

Savo je odšel. Vrnil se je v pisarno in začel zbirati podatke o zadevi. Zdaj je bila to že kopica papirja, več kot zajeten sveženj. Ne, ne bomo nosili tega s seboj, je sklenil. O kaplanu Stanislavu vem dovolj na pamet. Če zaplenimo oddajnik, bo vse dobro, drugače pa se bomo pošteno potili...

ŠESTNAJSTO POGLAVJE

Ni še zašlo sonce, ko je spet prišel po Sava komandantov kurir. Kaj bi spet utegnito biti, je ugibal spetoma Savo. Ko je vstopil, je takoj zaslutit, da bo najbrž nekaj dobrega.

»Dobili smo dovoljenje,« je rekel komandant. »Zdaj pa na delo, fantje. Želim vam uspeha, da stopimo tej kači na glavo. Od spomladi dalje je tam okoli padlo najmanj tristo naših...«

Kot na krilih je Savo stekel nazaj v svojo pisarno. Takoj je ukazal sklicati vse obveščevalce, ki so bili v vasi. Oglasili so se telefoni, začeli so prihajati tudi iz obeh divizijskih štabov in iz bližnjih brigad. Se pred pomočjo se je soba, kjer je uradoval Savo, napolnila z oboroženimi ljudmi. Savo in načelnik, ki so ga medtem poklicali, sta začela sestanek. Treba je bilo določiti vsakomur svojo nalogo. Zunaj so slišali hrup, prispel je bataljon neke brigade, ki jih bo spremljala.

Hito so se dogovorili.

»Fantje, zdaj pa za dve urici spat, kolikor je še ostalo noči, da boste bolj čili. Ob zori začnemo...« je nazadnje dejal načelnik.

Savo je legel kar na mizo, spat pa ni mogel. Počutil se je, kot bi ga tresla mrzlica. Misli so mu neprestano uhajale h kaplanu Stanislavu. Kako se bosta le pogledala, ko bo prišel k njemu in mu povedal, kakšna je njegova naloga in mu odkril svoje karte? Ali se bo skliceval na staro prijateljstvo, na leta, ki sta jih preživela skupaj v šolskih klopih, na vojno, ki je razdrila družine in stara prijateljstva...

Jutro je bilo jasno, nikjer ni bilo oblaka. Le megle so se vlačile iz globač. Pod nogami jim je šumela pomrznjena trava. Bili se pod vasio, ko je v cerkvi mogočno zavzvonilo dan. Potem se je oglasil še navček.

»Ali sluti svoj konec,« je rekel Savo, »ali pa je slučajno kdo drug umrl?«

Pod vasio se je kolona razdelila. Skupine borcev so zasedle že izkopane okope, ki so jih menjaje se uporabljali zdaj partizani zdaj domobranci. Obveščevalci in patrolje vojske države varnosti pa so se razdelile po hišah. Kmalu se je po vsej vasi slišalo razbijanje po vratih.

Savo je s tremi obveščevalnimi oficirji in nekaj borci odšel proti župnišču. Pred cerkvenimi vrati se je ustavil.

»Dva k vratom, eden k zvoniku,« je suho ukazal.

Stali so pred vrati.

»Straža!« je ukazal spet Savo in nemo, s kretnjo roke pokazal, kje naj stoji stražar. Zunaj so ostali le obveščevalci in dva borca. Spogledali so se in že so imeli brzostrelke v rokah, pripravljene za strel.

»Ti vzemi župnika, jaz se pomenim s kaplanom, ti pa s kuharico,« je mimogrede razporejal Savo svoje spremljevalce.

Tedaj so se nenadoma odprla vrata in pred njimi je stal kaplan Stanislav. Smehljal se je zagonetno, prav nič zadrege ni kazal.

BORCI, OBISKUJTE PREDSTAVE KINEMATOGRAFOV...

KINO »TRIGLAV« LJUBLJANA

10. maja 1967 »Olimpiada v Tokiu«, jap. barvni CS dok. športni film. Predstavi ob 17. in 20. uri
11.-14. maja »Osvajanje divjega zahoda - I. del«, amer. barv. zgodov. western v CS
15. in 16. maja »Deviški vrselec«, švedski filmski srednjeveška bas-tada. Režija Ingmar Bergman

KINO VEJCE

9. in 10. maja 1967 »Divji jezdec«, ameriški western. Jugosl. kinoteka
11. in 12. maja »Ljubzen v Stockholm«, it. VV komedija
13. in 14. maja »Sojenje v Nürnberg«, veliki ameriški film o sojenju nac. zločincem po koncu druge svetovne vojne. Zaradi dolžine filma v nedeljo, 14. maja predstavi ob 17. in 20. uri

KINO »ZALOG« ZALOG

9. maja 1967 »Ljubzen v Stockholm«, it. komedija
13. in 14. maja »Vrni se iz Mehike«, mehiško-španski barvni

KINO ZADOBROVA

9. maja 1967 »Noč, ki se pomni«, amer. film o potopu Titanica
13. in 14. maja »Cartouche«, franc. it. barvni film

KINO SLOVENSKE BISTRICA

od 9. do 11. maja 1967 »Dragi John«, švedski stand. črno bel film, predstava dnevno ob 20 uri
12.-14. maja »Pesem za karabinko«, mehiški stand. barvni film, predstave: v petek ob 20. v soboto in nedeljo ob 17.30 in 20.15
16.-18. maja »Bitka za Sevastopol«, ruski stand. črno bel film, predstava dnevno ob 20

KINO BREŽICE

12. in 13. maja 1967 »Guillietta in duhovci«, it. barvni

14. in 15. maja »Kupe za morilce«, franc. film v CS

16. in 17. maja »Tiho, tiho Charlotte«, ameriški film

KINO »UNION« CELJE

9.-11. maja 1967 »Druga resnica«, francoski film

12.-17. maja »007 Goldfinger«, angleški barvni VV

KINO »METROPOL« CELJE

10.-14. maja 1967 »Mož iz Hong Konga«, francoski barvni CS

15. in 16. maja »Obupanci«, madžarski film

KINO »DOM« CELJE

9. in 10. maja 1967 »Strogo zaporno Iperes«, angleški barvni CS

11. in 12. maja »Svet Suzane Wong«, ameriški barvni CS

13.-15. maja »Goli in mrševci«, am. barvni CS

KINO »PLAVŽ« JESENICE

10. maja 1967 »Karmen iz Grana-de«, španski barvni film

11. in 12. maja »Orožnik v New Yorku«, franc. it. barvni

KINO ŽIROVNICA

10. maj 1967 »Naboj za zločince«, ameriški barvni film

13. maja »Heroji Telemarka«, amer. angl. barvni CS

14. maja »Orožnik v New Yorku«, franc. it. barvni film

15. maja »Orožnik v New Yorku«, franc. it. barvni film

16. maja »Heroji Telemarka«, amer. angl. barvni CS

17. maja »Kranjska Gora«, amer. angl. barvni CS

18. in 19. maja »Naboj za zločince«, amer. barvni film

Viktor Stražišar se je rodil 24. aprila 1906. leta v delavski družini na Jesenicah. Oče je že zgodaj umrl in zapustil šest nepreskrbljenih otrok. Breme in skrb za družino sta padla na mater. Tako so Viktor in ostali že v zgodnji mladosti občutili bedo delavskega otroka. Toda mati je otroke vzgajala v naprednem duhu. Zato so se vsi in tudi Viktor že v zgodnji mladosti vključili v napredne delavske vrste. Bil je član jeseniške »Svobode« in deloval v več odsekih. Najbolj pa se je oprijel dela v knjižnici in jo z uspehom vodil vrsto let. Izpopolnil jo je s socialno in marksistično literaturo. Mnogo je čital predvsem napredno literaturo, zato je

sem se bal, ker so pogosto hodele in oprezale za partizani. Leta 1942 je bilo najtežje leto nemške okupacije. Paziti si moral na vsak korak in vsako izgovorjeno besedo. Takrat je bila OF šele v razvoju. Bili so le redki, ki so že aktivno pomagali osvobodilnemu gibanju. Ko sem tako premišljeval, sem nenadoma zagledal kakih pet metrov pred seboj Viktorja. Razveselil sem se ga, ko sva se po dolgem času zopet srečala. Stopila sva si nasproti in si prijateljsko stisnila roki v pozdrav. Oblečen je bil v ponošeno obleko. Na glavi je imel klobuk z navzdol zavahnjenimi kraji, ki so kazali sledove dežja, ki ga v tem letnem času ponavadi ni malo.

gu, ki ga je bilo takrat še precej. Naenkrat sem začutil, da me je nekaj spekle v nogi. Klecnil sem in ugovoril, da sem dobil strel skozi obe nogi. Ni bilo časa, da bi si jih obvezal. Pokalo je iz vseh strani. S pomočjo Franca Konoblija-Slovenka sem se s težavo zavlekel pod neki previs, ki je nudil dobro skrivališče. Tam sva ostala do poznega popoldneva. Na večer smo se zbrali in ugovorili, da manjka le eden, ki je bil ujet. Vsi ostali pa smo bili zopet skupaj. Se isti dan so me oddali na zdravljenje na Jesenice. Zdaj sem za silo zdrav in najhuje je za mano. To pojasnilo mi je zadostovalo, da sem razumel, zakaj ni tako živahen kot nekdanj.

področje Kamnika, kjer je prevzel od Naceta Strlekarja dolžnost okrožnega sekretarja KPS za Kamnik. Tudi tam je imel mnogo uspeha pri delu. Postavil je trdne temelje OF in poživil politično dejavnost. Zal je bilo njegovo delo v okraju Kamnik zelo kratko. Komaj leto dni po prihodu je dne 19. aprila 1943 padel v borbi z Nemci na Kalovcu pri Kamniku.

Končal je svojo življenjsko pot, še predno je dosegel cilj, o katerem je toliko govoril. Zapustil je svoje najdražje brez slovesa. Po njegovi smrti je politično delo v kamniškem okrožju za nekaj časa skoraj zamrlo. Viktor Stražišar-Silvestar je bil eden najzvestejših sinov naše domovine. Bil je dober organizator in neuklonljivi bорец za enakopravnost ponižanega in zatiranega člo-

Zadnje srečanje z Viktorjem Stražišarjem-Silvestrom

postal neomajen in vnet borec za delavske pravice. Na Javorniku, kjer je bil zaposlen, je delal tudi v strokovni organizaciji SMRJ (Savez metalurških radnika Jugoslavije) in bil njen funkcionar. Postal je videv kulturni in politični delavec v delavskem gibanju na Jesenicah.

Zaradi odkritega nastopa v korist delavstva v tovarni ga je KID (Kranjska in industrijska družba) leta 1937 odpustila. Dalj časa je bil brez stalne zaposlitve. Pozneje se je preživljal s prodajanjem zelenjave na Jesenicah. Ženo je imel iz napredne delavske družine, ki ga je razumela in v vsem podpirala, da se je lahko ves posvetil političnemu delu. Bil je član KPI ter bil zaradi tega preganjan od tedanjih političnih oblasti. Leta 1941 je bil konfiniran v koncentracijskem taborišču v Ivanjci, od koder se je vrnil tik pred okupacijo.

Že v maju l. 1941 je odšel v partizane. Bil je med prvimi, ki so prižgali plamenico upora proti nemškemu fašističnemu nasilju. Letos v marcu je poteklo 25 let od najinega zadnjega srečanja. Tega srečanja se še danes živo spominjam.

V drugi polovici marca 1942 sem imel zvezo s partizani na levem bregu Save (»Zaštreka«) nedaleč od Drakslarjeve hiše. Bil je lep pomladanski dan. Toplo sonce je ogrelo naravo in iz zemlje so pognale prve pomladanske cvetice, značilne prebujajoče se pomladi. Le na Mežakliji so še ostale tu in tam snežne zaplate, ki so spominjale na minulo zimo. Na zvezo sem prišel že pred dogovorjenim časom. Napeto sem poslušal, da bi zaslišal korake ali šelest suhega listja, ki bi me opozorili na prisileka. Oziroma sem se zdaj v strmi breg Jelenkamna, zdaj v dolino, da me ne preseneti nepoklican gost. Tudi nemških patrolj

Oči je imel varte in utrujene, lica pa zagorela in upadla. Uganil je moje misli in dejal: »Veš, zadnje čase so zelo pogoste hajke. Komaj smo se izvlekli iz one na Siolu, se prebili do Crnega vrha, da si nekoliko odpočijemo, že smo padli v drugo. Taborili smo v svistih na Srajevem rovtu. Tu so nas tudi napadli. Bilo je v zgodnji jutranji uri, ko nas obvesti stražar, da sliši šum, kot da se nekdo vozi na smučeh. Takoj smo odšli na greben Srajevega rovtu, od koder bi se laže umaknili. Komaj pa smo dosegli vrh rovtu, so Nemci že obkoljevali senik. Ni se jim posrečilo, da bi nas pre-

senetili. Se danes ne vem, ali je šlo za izdajo ali naključje, da so obkolili ravno Srajev senik. Napadalec je bilo veliko, tako da na kak večji odpor ni bilo misliti. Umakali smo se v smeri proti Sedmim grabnom pod Črnim vrhom. Bil sem zadnji v koloni. Skušal sem zabrisati sledi v sne-

Sedla sva pod bližnje drevo in pogovor je tekel dalje. Govorila sva o borbi z okupatorjem in o domačih izdajalcih. Trdno je bil prepričan o zmagi zaveznikov in porazu fašizma.

»Težka je borba, še strašnejše bi bilo suženjstvo pod tujim jarmom,« je nadaljeval. »Zato moramo vzdržati za vsako ceno, razširiti takro upora, ki je že močno zažarela. V vsako mesto in poslednjo vas naše domovine moramo ponesti in zasejati upor. Prav tako pa bomo morali zaostriiti borbo proti vsem in vsakomur, ki bi se spozabil in postal izdajalec slovenskega naroda. Brez kompromisa moramo v kali zatreti vsak požikus izdajstva, izdajalce pa najstrože kaznovati. Borba bo še dolga in neizpro-sna. Sedaj se odloča o tem, kakšna bo prihodnost človeštva, posebno še slovenskega naroda.« Ni dosti razmišljal. Besede so dobesedno vrele iz njegovih ust in videl sem, da verjame v tisto, kar govori. Dal mi je še nekaj napotkov o ustanavljanju trojk in delu OF. Le-ta naj bi zajela širok krog jeseniškega prebivalstva in še posebej delavstva v tovarni. Ko sva se razšla in odhitela vsak svojo pot, mi je še od daleč pomahal z roko v pozdrav. Nisem slutil, da je to bilo najino zadnje srečanje. Minil je teden in spet sem odšel na dogovorjeni sestanek. Bil sem prepričan, da se bova zopet srečala. A njega ni bilo. Namesto njega je prišel Karel Preželj. Takoj sem ga povprašal po Viktorju. Obotavljaše mi je povedal, da je bil po nalogu Partije premeščen. Kam, mi ni povedal. Pozneje sem izvedel, da je odšel na

veka. Ljubil je svobodo in za njo je daroval tudi lastno življenje. Mnogo spominov še živi v boricah Cankarjeve čete na pogum in skromnost junaka, ki je padel pred 24 leti.

Zdi se mi, da se vse premalo spominjamo junakov, ki so s svojo krvjo osvobodili narod, nam pa omogočili boljše in lepše življenje.

Franc Skrlj

Okroglo in oglate

Ne samo gole besede! List »Berliner Zeitung« je takole svetoval poslanskim kandidatom: »Spregovoriti je treba le tedaj, ko ima človek povedati kaj več ko same gole besede!«

Dokaz... Kitajski radio Sijian v pokrajini Šansi takole opravičuje ravnanje rdeče garde: »Revolucionarni pretepi, ropanja in ubijanja so izredno dobra dejanja. Ljudje, ki so na partijskih položajih, in svinje, ki se trenutno držijo buržoazne linije, se z vsemi silami upirajo revolucionarnim pretepom, ropanjem in ubijanjem, to pa dokazuje, da pravilno ravnamo...«

»Postalo je težje za ideale živet, ko zanje umreti,« je napisal v nekem članku o problemih današnjosti italijanski Nobelov nagradenec, pisatelj Salvatore Quasimodo.

Nevabljiv dobiček... Cisti dobiček neke loterije v perujskem glavnem mestu Lima je namenjen za zgraditev otroške bolnišnice. To ni nič nenavadnega, malo več ko samo nenavaden pa je napovedani glavni dobiček te loterije - brezplačna operacija slepiča...

KAKO JE Z ZAKONOM O VOJAŠKIH VOJNIH INVALIDIH

O seji predsedstva ZZZ NOV Jugoslavije, ki je bila 17. aprila, smo že poročali. Toda na tej seji so govorili tudi o zakonu o vojaških vojnih invalidih.

Zvezni sekretar za zdravstvo in socialno politiko Dragutin Kosovac je na kratko poročal, kakaj so začasno odložili sprejete zakona o spremembah zakona o vojaških vojnih invalidih. Predsedstvo ZZZ NOV je namreč opozorilo odbor zveznega odbora za socialno-zdravstvene zadeve na neke probleme, ki bi se lahko pojavili, če bi predloženi zakon sprejeli tak, kakršen je formuliran v načrtu.

Mnenje Dragutina Kosovca je, da bi bilo treba zakon sprejeti čimprej, da bi tako republiške skupščine imele še več mesecev časa, da pred 1. januarjem 1968, ko naj začne veljati novi zakon, sprejmejo ustrezne republiške zakone in druge predpise.

Člani predsedstva so v razpravi nakazali več problemov, ki jih je treba rešiti s spremembami in dopolnitvami invalidskega zakona. Omenjali so predvsem zdravstveno varstvo invalidov in potrebo po ukinitvi prispevka za zdravstvene usluge vojaškim vojnim invalidom. Naglašali so, da bi bili invalidi, če ta zadeva ne bo urejena, v res težkem položaju. Večina in-

validov pričakuje, da bo to vprašanje urejeno, ker so samo v SR Hrvatski ter Bosni in Hercegovini z republiškim predpisi opostili invalide plačevanja tega prispevka.

Po daljši razpravi se je predsedstvo strinjalo, naj bo zakon sprejet že sedaj - v aprilu ali v začetku maja. Posebne komisije pa naj razpravljajo o problemih invalidskega varstva. Predsedstvo meni, naj bi zvezna skupščina šele proti koncu

leta sklepala o višini sredstev, to je o procentualni razdelitvi na republike in naj bi tega ne določal zakon.

Pogovorili so se tudi o dodatku za zaposlene borce. Ta dodatek (zvezni) znaša sedaj 55.000 starih dinarjev. Predlagali so, naj se ta dodatek zviša na 18 odstotkov. Sklenili pa so, da je ta dodatek treba valorizirati po gibanju osebnih dohodkov, tako kot je predvideno v zakonskih predpisih.

POOBlašČENI ZASTOPNIK avto Tehna LJUBLJANA

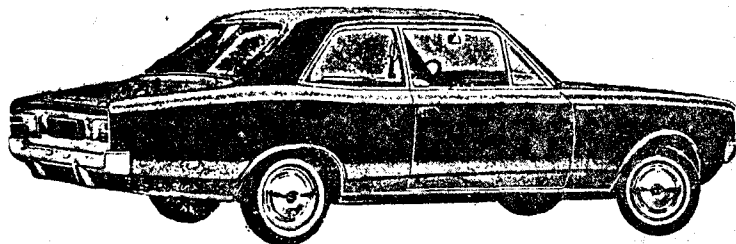

	USS	DM	A 80	Uvozne dajatve N-din
OPEL REKORD, 1.5 liter, 2 vrata, 3 brzine	1.650	6.600	42.900	12.415
OPEL REKORD, 1.5 liter, 4 vrata, 3 brzine	1.725	6.900	44.850	13.038
OPEL CARAVAN, 1.5 liter, 3 vrata, 3 brzine	1.725	6.900	44.850	13.038
CARAVAN, 1.5 liter, 5 vrata, 3 brzine		7.292		15.212
LIEFERWAGEN, dostavno vozilo, 1.5 liter, 3 vrata, 3 brzine	1.644	6.532	42.744	10.575
OPEL REKORD »L«, 1.7 liter S, 2 vrata, 3 brzine		7.300		15.256
OPEL REKORD »L«, 1.7 liter S, 4 vrata, 3 ali 4 brzine	1.905	7.300	49.530	16.933
OPEL REKORD COUPE, 1.7 liter, 2 vrata, 4 brzine	1.906	7.624	49.556	16.934

O b a v a : 12 konsignacijske skladišča (v standardni izvedbi) po želji z motorjem 1700 cm ali menjalnikom 4 brzine proti doplačilu v 5 dneh po prispetju nakazila na naš konto.

PREDSTAVNIŠTVA:

LJUBLJANA - Titova 25, tel. 312-022 • ZAGREB - Illica 13, tel. 23-598 • BEOGRAD - Brankova 14, tel. 629-354 • RIJEKA - Rade Končara 44/Vl, tel. 23-919 • SARAJEVO - Senolna 8, tel. 25-111

Pojem elegancije so kravate terital
TOVARNE Svitanit
KAMNIK

DROBNE

zanimivosti

Dežele v razvoju so zmanjšale zunanjetrgovinski primanjkljaj, ki je 1962. leta znašal 2300 milijonov dolarjev, na 500.000.000 dolarjev v letu 1964. Primanjkljaj se še nadalje zmanjšuje.

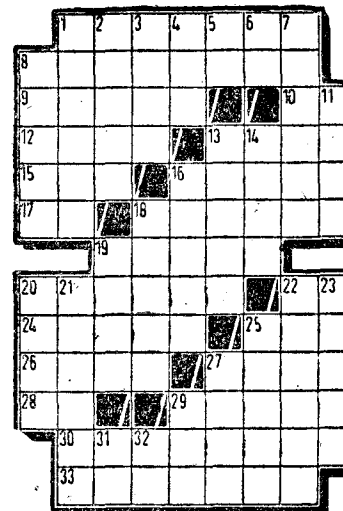
Kače cesarstvo. Ljudje se boje kač, zlasti še strupenih, in vendar je nekje »kače cesarstvo«, kraj, kjer se dan za dnem brezskrbno mudi na stotine ljudi. Najbolj čudno je, da ni na tem mestu nikdar nobena kača, pičila kakšnega človeka. To mesto je božji hram Pinanga ali Kačji hram na otoku Pinanga v Malaji. V tem božjem hramu živi na tisoče kač — od najstrupenejših kober (kač naočar) do majcenih izredno strupenih poskokov (gadov). Ti nenavadni prebivalci božjega hrama ponavadi ves dan spijo, oviti okrog stebrov. Znanstveniki domnevajo, da so podnevi kače mirne zaradi vročine in dima od kadila, ki ga zažigajo ob opravljanju verskih obredov. Kakor hitro se zmrača ter se služba božja konča, kače »oživijo«.

V Jugoslaviji izkoriščamo komaj 15 odstotkov vodne sile, čeprav smo zgradili precejšnje število velikih hidrocentral. Bolgari izkoriščajo več vodne sile, in sicer 27 %, Čehi in Slovaki 25 %, v ZDA 29 %, na Japonskem in v Veliki Britaniji po 50 %, v Franciji, Italiji in Zahodni Nemčiji pa več ko po 60 %. V alpskih in skandinavskih deželah pa izkoriščajo vodno silo za pridobivanje električne energije do skrajnosti.

Redka dvoživka. Bukumirsko jezero — na 1430-metrski nadmorski višini — spada med redke znamenitosti Črne gore. V njem živi mnogo nenavadnih vretenčarjev, repatih dvoživk, imenovanih bukmirski triton. Ti vretenčarji so znani po tem, da ohranijo vse življenje zunanje škrge, s katerimi dihaajo. Zanimivi so tudi zaradi tega, ker zelo zgodaj dozorevajo, še tedaj, ko so še ličinke, ter kasni rodijo potomce. Bukumirsko jezero je, po ugotovitvi znanstvenikov, edino bivališče teh dvoživk v naši deželi. Tjakaj prihajajo številni tuji zoologi in lovijo tritone za svoje zbirke.

Rekorder. Radislav Paunović iz vasi Bečevica v Gruzi je svojevrsten rekorder. V 33-letnem službovanju ni niti enkrat izrazil letnega dopusta in ni bil niti enkrat bolan... Bil je v občinski službi.

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. priimek književnika in publicista iz Zagreba, udeleženca španske državljanske vojne, julija 1941 so ga ustrelili ustaši (Avgust), 2. naziv čete, ki je delovala v okolici Trbovlj, 3. mesec na severu otoka Nova Kaledonija, 10. kratka za humanitarno organizacijo, 12. reka in mesto v Franciji (Normandija), 13. gora v pogorju Saharski Atlas (Alžirija), 15. kratka za močno razstrelivo, 16. visoka gora v Kamniških planinah, 17. tuj dvoživkan, 18. pomemben nemški astronom (Johanes 1571—1630), 19. vaški mogotec v carski Rusiji, 20. predsednik ZDA, naslednik Roosevelta (Harry), 22. glasbena oznaka za mezzosoprano, 24. obratna ruta, 25. priimek zunanjega ministra Kube (Raul), 26. vrsta naših cigaret, 27. stojalo za note, miza v trgovini, 28. dva samoglasnika, 29. mejna reka med Srbijo in Bosno, 30. partizansko ime narodnega heroja Franca Bukovca, komandanta Dolomitskega odreda, padel septembra 1942, 32. smrdljiv plin, nastane pri razkrojanju organskih snovi.

NAVPIČNO: 1. kontinent, 2. mestece v ZDA, zvezna država Michigan, 3. pogosto partizansko ime, 4. nadavci, predjuni, 5. inicialni slovenskega dirigenta in komponista, 6. kratki predsednika Zvezne skupščine, 7. davek na uvoženo blago (množina), 8. kraj na Gorenjskem, kjer so partizani 12. 12. 1941 uničili nemško patruljo 46 moč, 11. reka na Švedskem, ki se izliva v jezero Vänern, 13. junak Levstikovne povesti, 14. izumitelj cepiva proti ošpicam, 15. partizansko ime kinarja Janeza Weissa, padel 1944 na Graški gori, 18. priimek narodnega heroja iz Ježice pri Ljubljani, padla 18. 3. 1944 pri Skofiji Liki (Danila, partizansko ime Andreja), 19. otočna država v srednji Ameriki, 20. zbor treh glasbenikov ali pevcev, 21. zapor po srbsko, 22. hrib blizu Ljubljane, po katerem ima ena partizanska četa, katere komandir je bil tudi Ljubo Šercer, 23. priimek junaka iz srbskega stripa (Paša), 25. razvalina, podrtja, 27. vrstni številnik, 29. velika reka v ZSSR, ki se izliva v Črno morje, 31. ime črke, 32. 25. in 16. črka abecede.

Nova odkritja s procesa proti vojnim zločincem v Nürnbergu

Besede v grozljivi tišini

Pripoveduje Arkadij Poltorak, sekretar sovjetske delegacije v Nürnbergu

Na nürnberškem procesu je pričalo le malo žensk. Predvsem se spominjam ene izmed njih: Marie-Claude Vaillant-Couturier. Ko jo je tožilec začel spraševati, je povedala, da jo je Pétainova policija aretirala 9. februarja 1942 in da jo je čez šest tednov predala nacistom. Potem je dolgo sedela v pariškem zaporu Santé, od koder so jo 23. januarja 1943 poslali v Auschwitz. V skupini je bilo še 230 Francozinj.

»V taborišču,« je povedala Marie-Claude, »je bila z menoj tudi Annette Epoux. Vse življenje je ne bom pozabila. Ko so

jo naložili na avtomobil, s katerim so vozili žrtve v plinske celice, je skušala ohrabriti starko, ki je stala ob njej. Brž ko se je avtomobil premaknil, nam je zavpila: »Če se vrnete v Francijo, se spomnite mojega otroka.« Potem so vse začele peti marsejezo.

»Taboriščnice, ki so prišle v Auschwitz, je sprejel orkester mladih zapornic v belih bluzah in modrih krilih. Orkester je igral arije iz operete Vesela vdova in barkorolo iz Hoffmannovih pripovedk. Ujetnicam, ki so ležale v vagonov, so Nemci govorili: »To je delovno taborišče.« Potem so Nemci začeli prebrati. Tiste med nami, ki so bile namenjene plinski celici — se pravi starke, bolnice in otroci — so odšli proti zgradbi iz rdeče opeke...

Ko je Marie-Claude govorila, je bila v dvorani tolikšna tišina, da je bilo slišati škrebljanje tenografskih svinčnikov. Nadaljevala je:

»V taborišču je bilo neko dekle z imenom Marie. Izmed desetih družinskih članov je ostala živa le ona: mater, brate in sestre so usmrtili v plinski celici. Preden so Marie poslali v smrt, je morala slati obsojenke, ki so potem stopale v kopalnici podobno poslopje. Ko je bil prostor poln, so vključili plin. Neki esesovec je opazoval skozi lino, kaj se dogaja znotraj, potem pa je po petih ali šestih minutah dal znak. Moški s plinskimi maskami na obrazu (tudi ti so bili zaporniki) so odprli vrata, stopili v poslopje in izvlekli iz njega trupa, ki so se bila v agoniji oklenila drugo drugega. Tedaj je prišla druga skupina, ki je mrtvim pulila zlate zobe in umetna zobovja. Zlato so iskali tudi po upepelitvi: presejali so ves pepel.«

»Ko so v Auschwitz prišli solunski Židje, so jim esesovci dali razglednice, da so jih poslali sorodnikom. Napisati so morali: »Udobno stanujemo, imamo delo, Nemci lepo ravnaajo z nami

in nam dajejo veliko jesti. Pričakujemo vaš prihod.« Spodaj je bil napisan naslov pošiljatelja: Waldsee, kraj, ki ga v resnici ni bilo.«

»Ne vem,« je izjavila Marie-Claude, »ali so tako ravnali tudi v drugih taboriščih. Vem, da so cele družine v Grčiji in na Slovaškem, ki so dobile tiste razglednice, odšle v nemški zbirni urad, kjer so prosile, naj jih pošljejo k svojem. Spominjam se profesorja jezikoslovja iz Soluna: z nami je bil v Auschwitzu in nekega dne je med prišleki zagledal svojega očeta. Ubogi starec je prostovoljno prišel v taborišče, da bi bil s sinom. Verjel je razglednici...«

Göring: »Vse bi ponovil!«

SPOMINJA SE JOHN SCOTT, POSEBNI DOPISNIK REVIJ TIME IN LIFE V NÜRNBERGU

Obtožence sem gledal z novinarske galerije, tako da je bil Göring nasproti mene na levi strani. Tudi zaradi tega položaja je bil »števila ena« med obtoženci. To vlogo je hotel obdržati med razpravo, silil se je, da bi bil glavni nosilec procesa, kot je bil to Bolgar Dimitrov pred dvanajstimi leti, ki je stal pred sodiščem pod Göringovim predsedstvom, ko so mu sodili zaradi požiga Reichstaga.

V zaporu je »rajsmaršal« izgubil 36 od svojih 131 kilogramov in ozdravilo se ga uživanja mamil. Bolje se je počutil: bil je dejava, zaničljiv, gibčen, prekipeljav. Sklil je za dekleti v sodni dvorani (tajnice in novinarke) z nekam otročjim nasmeškom. Toda ko je spregovoril s svojim izrazitim glasom, je prišel na dan njegov fanatizem: »Nemški narod je zaupal Führerju..., popolnoma prevzemam odgovornost za Anschluss, vse bi ponovil, če bi le mogel.«

Göring ni pobesnel ali vpil »Lažnivci!« kot je to storil Dimitrov, da so ga izgnali iz dvorane. Njegov dolgi zagovor (45 tisoč besed!) je bil skrbno in lepo napisan. Göring je menil, da se bo z njim prikazal nemškemu narodu kot junak iz Nürnberga.

Hess je presleplil celó zdravnika. Sedel je negibno, mirno, skoraj v transu, ubogal je vojaške policijske agente in hodil z njimi kot kakšen mesečnik. Poleg njega je sedel Joachim von Ribbentrop z globoko nagubanostjo, posmehljivo in grenkobnim izrazom. Ob njem je bil strogi Prus, ki je bil ob koncu vojne najvišji častnik nacistične Nemčije: feldmaršal von Keitel. Videti je bilo, kot da ima polna usta žolča in da ne ve, kam naj bi ga izpljunil. Njegova obramba je bila kratka kot obramba načelnika vrhovnega štaba Jodla: »Ukazi so ukazi!«

SCHACHT IN VON PAPPEN (V OZADJU JODL) V OBEDNICI. ZA MIZO SO OBTOŽENCI SEDELI V SKUPINAH, KI JIH JE POVELJNIK ZAPORA CESTO SPREMINAL.

Nekateri med obtoženci so bili manj prezirljivi. Visoki in togi genij nemških financ Hjalmar Schacht se je držal sam zase, ni se maral družiti z drugimi obtoženci. Ko so predvajali filme o koncentracijskih taboriščih, je gledal v tla ali pa se je obrnil od platna. Antisemit Julius Streicher je tarnal, včasih pa celó jokal. Alfred Rosenberg, ki je bil prepričan, da je pravično ravnal, je v svoji obrambi skušal dokazati, da je bil »samo filozof«. Edini, ki je odkrito zavračal Hitlerja in verovanje nacistov, je bil Hans

Frank, generalni guverner Poljske. Neprodorna admiral Räder in Dönitz sta zelo malo govorila in skušala igrati častnika in gentlemana. Diplomati von Pappen, ki je bistro izognil obtožbam osebne krivde, tako da si je s Schachtom in Fritzschejem prislužil svobodo.

Skoraj vsi obtoženci so vedeli, da ne bodo dolgo živeli. Pa vendarle so bili skoraj zadovoljni, ko so bili navzoči pri predvajanju strahotnih filmov o nacističnih grozodejstvih, ki jih je prikazala obtožba. Göring in Ribbentrop sta naravnost blazeno smehljajoč se poslušala poročila o svoji izprijenosti. Ni bilo mogoče zanikati zločinov, toda večina obtožencev je namesto vesti uporabljala izgovore, v bistvu podobne Göringovemu: »Zanimam kakršenkoli namen po podjarmljenju tujih ljudstev, po njih uničenju in zaslužnjenju... Moj edini nagib je bila ljubezen do naroda...«

(Nadaljevanje prihodnjijo)

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terita!
TOVARNE SVILANIT KAMNIK

»TV 15« izhaja vsak teden — Izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana, Beethovnova 10 — Tisk in knjižni CJP Ljudska pravica, Ljubljana, Kopitarjeva 2 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 1800 dinarjev oziroma 16 novih dinarjev — Posamezna številka stane 40 din oz. 40 N-par — Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, prtlj., p. predal 598-XI. ali na čekovni račun pri Narodni banki 502-8-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo.

Upor proti okupatorju se je tudi v Prekmurju začel že leta 1941 pod vodstvom narodnega heroja Stefana Kovacha. Po prvih uspehih pa so ga madžarske oblasti zatirale in Kovach je padel blizu Beltince.

Zaradi za partizanstvo neugodnega ozemlja, saj je tam sama ravnina skoraj brez gozdov, vas se drži vasi, vmes pa so razmeroma dobre ceste, se tudi v kasnejših letih partizanstvo ni razvijalo tako kot po drugih slovenskih pokrajinah. Toda Prekmurci so hodili na Štajersko in tam vstopali v vojaške enote NOV, doma so delovale terenske organizacije, zadnje leto pa je nastala prekmurska partizanska četa.

Cim bolj se je bližala Rdeča armada, posebno pa ko je dosegla Blatno jezero, tem bolj so divjali

je pod pretvezo varnosti pred požari dobil zase in za svoje pomočnike potrdila, da jih niso izgnali. Ta dimnikar je dobro poznal svoj okoliš in nam je vedno točno poročal, kaj se dogaja. Tako nas je tudi seznanil z našimi nalogami, preden bo k nam prišla Rdeča armada. Opozoril nas je tudi, da se je v Beltincih nastanil madžarski pehotni polk. Vojski so po večini v šoli, štab s polkovnikom na čelu pa v župnišču. Naša prva naloga pa je bila razorožiti protiletalsko zaščito v Beltincih. Tako bomo prišli do orožja in pritegnili nekaj prostovoljcev, nakar bi prisilili k vdaji polk, preden bi ta zasedel obrambne položaje na desnem bregu Mure.

Kot se spominjam, nas je bilo šest. Naslednjega dne smo odvzeli protiletalski zaščiti 6 pušk, eno brzostrelko, strelivo ter nekaj ročnih granat. Ne-

Tako smo že prvi dan lahko oborožili 20 prostovoljcev. V daljavi smo že slišali grmenje sovjetskih topov. Mimo nas so se umikali Nemci, primanjkovalo jim je bencina in en kamion je vlekli tri ali štiri druge. Kot brez glave so tavalj okoli in iskali, kje bi šli čez Muro.

Ko se je za nekaj ur polegla ta promet skozi Beltince, smo se podali v odločilno akcijo na župnišče. Zahtevali smo sprejem pri poveljniku polka. Sprejel nas je polkovnik, tolmač je bil župnik, ki nam je precej pomagal s prigovarjanjem k vdaji. Zahtevali smo celotno oborožitev, municijo in opremo razen obleke. Grozili smo, da je polk obkoljen od partizanskih enot. Polkovnik je nekaj časa okleval, češ da se ne more predati partizanom, ki niso redna vojska. Mi pa smo mu obljubljali, da je do osvoboditve pri nas na varnem, potem pa se bo lahko vrnil na Madžarsko.

Nazadnje se je razjokal, odpel pas s pištolo in mi ga izročil. Nato smo šli na šolsko dvorišče, kjer

Zadnji tedni vojne
v Prekmurju

madžarski fašisti »njilasi« ali »puščičasti križi«. Izganjali so zavedne ljudi, prve dni decembra 1944 pa so vse moške, nad 17 let stare, odgnali v notranjost države, tako so se bali upora. Doma so pustili samo bolne, svoje podrepnike in take, ki so jim bili iz raznih razlogov potrebni. Nekateri so iz Madžarske prepeljali v nemška koncentracijska taborišča, drugi pa smo životali v ušivih barakah. Po šolah in hlevih, seveda zastraženi. Nihče se ni znenil, kako smo oblečeni in kaj jemo. Zavedne ženske iz Prekmurja so nam pomagale, da smo dobivali od domačih vsaj najnujnejše.

Kogar so po množičnem izgonu dobili še doma ali na cesti, so ga navadno takoj ustrelili, če ni imel uradnega potrdila o tem, da je prost.

Marca 1945 nas je bilo v internacijah vedno manj, ker smo vsak dan pri štetju koga pogrešili. Oficirji so besneli. Nekega dne sem tudi jaz zvedel, da nas mislijo naslednji dan odgnati kdo ve kam, zato sem s tovariši pobeignil proti Prekmurju. Pot je bila nevarna, vse vasi so bile polne vojakov, zato smo hodili le ponoči čez polja in po travnikih, izogibali pa smo se tudi mostov. Proti koncu meseca sem srečno prispel domov in se takoj povezal z domačimi terenci. Ti so imeli dobre zveze s partizani, ki so še ostali v Prekmurju. V začetku smo se pokazali iz skrivališč samo ponoči. Končno pa smo se sestali pri dimnikarju, ki mu je uspelo, da

kako 27. marca 1945 pa smo sklicali sestanek v zadnji sobi gostilne Ritupec. Povabili smo beltiškega župana Peterko, madžarskega notarja Lúča, polkovnika in župnika Molnarja, ki je zdaj na Madžarskem. Z naše strani nas je bilo tudi nekaj, seja pa je bila kaj kratka. Rekli smo, da imamo od partizanskega poveljstva nalogo razorožiti garnizijo. Če se ne bodo upirali, se ne bo nikomur nič zgodilo. Prevzeli bomo tudi oblast...

Nasprotna stranka pa je našo zahtevo odklonila, češ da bo tudi po končani vojni ostalo Prekmurje še vedno madžarsko.

Pač pa smo se dogovorili, da bomo od naslednjega dne dalje skupno patrolirali po okoličih, naši in madžarski vojaki, da bi tako preprečili možne sabotaže. Po en naš in po en madžarski vojak naj bi skupaj patrolirala po dve uri, nato pa bi ju zamenjala druga dvojica.

To nam je kar ugajalo. Večina vojakov je bila doma iz Vojvodine, zato so znali srbsko. Precej jih še ni bilo v boju. Komaj so čakali, kdaj bo konec vojne. Zaradi vsega tega smo jih zlahka prepričali, da so nam dali svoje orožje. Potem so se po hišah preoblačili v civilne obleke in čakali, kaj bo.

je ukazal vojakom položiti orožje ter jim dovolil, da gre vsakdo, kamor hoče.

Brez težav smo opravili razorožitev in tako prišli do za tiste čase ogromnih količin orožja, streliva in opreme. Na stotine pušk, več desetih mitraljezov, brzostrelk, kupi bomb, streliva, vse to je bilo zdaj naše. Tako smo onemogočili, da bi se ta polk postavil v bran Rdeči armadi onstran Mure.

Rdeča armada je prišla v že osvobojeno okolico Beltince 2. aprila. Takoj smo mobilizirali vse za vojsko sposobne moške in jih oborožili z zaplenjenim orožjem. Več kot mesec dni smo s tem orožjem varovali naše ozemlje pred vpadi Nemcev in vlašovcev s štajerske strani prek temnih valov Mure. V teh bojih je padlo precej naših tovarišev, pa tudi rdečearmejcev, celo taki, ki so z boji prišli v naše kraje vse od Volgograda sem. Z zaplenjenim orožjem pa smo obvarovali pred sabotažo tudi naftna polja okoli Lendave.

Nekaj nas je šlo dalje proti Mariboru in Koroški, kjer smo razoroževali Nemce, ustaše in druge. Tudi pri tem je padlo precej naših. Po končani vojni pa smo mnogi ostali kot obmejna enota KNOJ.

Stefan Balazič